

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA

RIJEC

BROJ 1199

10. TRAVNJA 2026. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Obrazovanje na hrvatskom jeziku izvan Subotice

Priča započeta hrabrošću i dalje traje

SADRŽAJ

6

Predsjednik Vučić održao konzultacije s predstavnicima političkih stranaka
Na razgovoru i predstavnici DSHV-a

10

225. obljetnica doseljavanja Hrvata u Banat (II.)
Osjećaj zajedničkog podrijetla, bliskosti i pripadanja

12

Milan Antonijević, povjerenik za zaštitu ravnopravnosti
Za diskriminaciju nije bitna namjera

22

Običaji koji žive
Mladići u ulozi čuvara već 60 godina

26

Ove godine planirana sjetva 30.000 hektara šećerne repe
Između cijene i zahtjevne proizvodnje

31

Objavljena monografija o crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu
Povijesni materijal napisan za budućnost

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijjin (predsjednik), vlč. Josip Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič

(koordinatorka dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

• Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

• Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)

• Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)

• Zvonko Sarić

(novinar)

• Jelena Dulić Bako

(novinarka)

• Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

LEKTOR:

• Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

• Thomas Šujić (tehnički urednik)

• Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

• Nada Sudarević

FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

• Mirjana Trkulja

(tajnice@hrvatskarijec.rs)

(distribucija@hrvatskarijec.rs)

ADMINISTRACIJA:

• Branimir Kuntić

• TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

• TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

• E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

• WEB: www.hrvatskarijec.rs

• TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

• List je upisan u Registar javnih glasila

• Agencije za privredne registre Republike Srbije

• pod registarskim brojem: NV000315

• COBISS SR-ID 109442828

• CIP - Katalogizacija

• u publikaciji Biblioteka

• Matice srpske, Novi Sad

• 32+659.3(497.113=163.42)

(Ne)jednakost

Jedno od osnovnih ljudskih prava je jednakost i zabrana diskriminacije. Tako bi trebalo biti i tako je to u teoriji. U stvarnosti, i sami znate, to je ipak malo drugačije. Zbog godina, govora, odjeće, obrazovanja, nacionalnosti, pripadanja (ili nepripadanja) nekoj društvenoj, političkoj ili drugoj interesnoj skupini i tko zna iz još kojih razloga te jednakosti u realnom životu često i nema.

Naravno, nije baš lijep osjećaj kada vas netko promatra drugačijim očima i na osnovu te svoje slike gradi svoj sud o vama i odnos prema vama u običnom životu, a da ne govorim pred zakonom i u medijima. Jednom riječju: ako vas diskriminira.

Diskriminacija jeste zabranjena, i može se prijaviti povjereniku za zaštitu ravnopravnosti. Čini se jednostavno i bez odvjetnika i financijskih troškova, a ukoliko se utvrdi diskriminacija, izdaje se mišljenje i daje preporuka mjera za otklanjanje diskriminacije, s rokom za postupanje.

Kako u intervjuu za *Hrvatsku riječ* kaže novi povjerenik **Milan Antonijević**, u 2025. godini bilo je 4.151 predmeta, od čega 939 pritužbi.

Građani su se najčešće obraćali zbog diskriminacije zbog godina, zdravstvenog stanja, nivoa prihoda i invaliditeta, »po osnovu spola, bračnog statusa, nacionalne pripadnosti, kao i političkih uvjerenja ili članstva u sindikalnim i drugim organizacijama«.

Nije, svakako, tih nešto više od 4.000 predmeta odraz realnosti, jer kada bi se reagiralo na svaku diskriminaciju povjerenik za zaštitu ravnopravnosti i njegov tim bili bi najuposlenije državno tijelo. Iako ono »preporuka mjera« ne izgleda baš ohrabrujuće, nije loše znati za ubuduće gdje, kome i kako (prijaviti diskriminaciju).

Z. V.

Rezultati glasanja u Kuli

Izborna povjerenstvo Općine Kula objavilo je ukupan izvještaj o rezultatima glasanja na izborima za vijećnike Skupštine općine Kula održanim 29. ožujka, a prema tim rezultatima u lokalni parlament su ušle dvije liste – »Aleksandar Vučić – Kula, naša porodica« koja će imati 19 mandata i lista »Glas mladih općine Kula« kojoj je pripalo 18 mandata, prenio je RTV.

U izvještaju objavljenom na sajtu Republičke izborne komisije navedeno je da je lista »Aleksandar Vučić – Kula, naša porodica« osvojila 11.796 glasova, a lista »Glas mladih općine Kula« 11.327 glasova.

Za listu Grupa građana »Mladi za Kulu« glasala su 144 birača, za listu Srpski liberali za zelenu Kulu 74 birača, dok je Rusinska lista osvojila 65 glasova.

U obrazloženju rješenja konstatira se da su protekli rokovi za podnošenje pravnih sredstava na odluke OIK-a, da je podnesen jedan zahtjev za kontrolu zapisnika

biračkog odbora po uzorku, te da se rok od 96 sati za donošenje i objavljivanje ukupnog izvještaja o rezultatima glasanja računa od završetka kontrole zapisnika o radu biračkog odbora, odnosno od 2. travnja.

»Tako da su svi rezultati glasanja na svim biračkim mjestima, istekom zakonskog roka, postali pravosnažni. U skladu s navedenim, stekli su se uvjeti da u zakonom propisanom roku Izborna povjerenstvo Općine Kula doneše i objavi Ukupan izvještaj o rezultatima glasanja na izborima za vijećnike Skupštine općine Kula«, navodi se u obrazloženju.

Skupština općine Kula ima 37 vijećničkih mjesta.

Na lokalnim izborima u toj općini pravo glasa imalo je 33.286 građana, a glasalo se na 40 biračkih mjesta.

Lokalni izbori održani su 29. ožujka i u Aranđelovcu, Bajinoj Bašti, Boru, Knjaževcu, Lučanima, Kladovu, Majdanpeku, Sevojnu i Smederevskoj Palanki.

Izbori u Mađarskoj u nedjelju

U nedjelju, 12. travnja, bit će održani parlamentarni izbori u Mađarskoj čiji ishod privlači pažnju i van granica ove zemlje. Pravo glasa na izborima ima 8.115.983 građana, od kojih 497.448 nema adresu u Mađarskoj, te na izborima može glasati poštom, prenio je *Danas*.

Prema podacima nacionalne izborne institucije u Mađarskoj, postoji 66.575 građana s adresom u Srbiji koji imaju pravo glasa poštom na mađarskim izborima. Posli-

je Rumunjske, u kojoj pravo glasa ima 206.960 građana, Srbija je na drugom mjestu po broju glasača poštom.

Inače, broj od 497.448 glasača poštom predstavlja primjetno uvećanje u odnosu na prošle parlamentarne izbore, održane 2022., kada je pravo glasa imalo 456.129 građana.

Važećih glasova poštom je 2022. godine bilo 268.416, od čega je vladajućoj partiji Fides **Viktora Orbána** otišlo 251.468 ili čak 93,6%, prenio je *Danas*.

Kraj Državnog posla?

Ekipa jedne od najpopularnijih serija na domaćim TV kanalima *Državni posao* objavila je na svom službenom Youtube kanalu da se spremaju za »malu ili baš, baš veliku pauzu«.

Pozdravljajući se s gledateljima, glumci iz serije koja se godinama emitirala na RTV Vojvodina, a potom i na

SuperStar TV, **Nikola Škorić**, koji igra Dragana Torbicu, poručio je: »Što reći, evo nije prošlo 14 godina ni 2.545 epizoda, a mi smo, eto, došli u situaciju da pravimo malu pauzu, ili baš... baš... baš veliku pauzu. Što ćeš«.

Boškić (**Dejan Ćirjaković**) zahvalio se na 14 godina bezrezervne podrške.

»Jednostavno, ugovor je istekao, nismo dobili novi, i to baš u momentu kad sam htio u osobnoj iskaznici promijeniti ime u Boškić. Što ćeš.«

Dimitrije Banjac, poznat kao Đorđe Čvarkov, dodao je kratko »to bi bilo to«.

»Hvala vam za sve ove godine što ste nas gledali. Jedva čekamo da se vidimo ponovo«, rekao je Banjac da bi na kraju videa bilo ispisano:

»Do skorog viđenja, pozdravlja vas ekipa *Državnog posla*«.

Junaci *Državnog posla* – Dimitrije Banjac, Nikola Škorić i Dejan Ćirjaković – bili su gosti podcasta Rosić i drugovi na *Velikim pričama* (foto).

Akademski mreža za raspisivanje izbora

Predstavnici neformalne Akademski mreže predali su u srijedu u zgradi Predsjedništva više od 20.000 potpisa građana sa zahtjevom za raspisivanje izbora.

To su okarakterizirali kao pritisak i poruku predsjedniku države **Aleksandru Vučiću** da građani imaju pravo odlučivati u kom pravcu zemlja treba ići, a to se, kako je rečeno u obraćanju novinarima ispred zgrade Predsjedništva, najbolje pokazuje na slobodnim i demokratskim parlamentarnim izborima, koji trebaju biti hitni i izvanredni.

»Vidjeli smo na nedavnim lokalnim izborima da je vlast upregla sve što je mogla, ali je usprkos tome rezultat studentske liste bio izvanredan i to s malo sredstava i s velikim terenskim radom. Pa se nadamo da će građani izaći

na izbore i pokazati svoju volju«, rekla je predstavnica Slobodnog univerziteta Kragujevac **Mirjana Jovanović**, odgovarajući na pitanje je li moguće da izbori budu u fer uvjetima.

Ona je naglasila da je jako važna sloboda medija.

Inicijativa za prikupljanje potpisa za raspisivanje izvanrednih parlamentarnih izbora nastala je u ljeto prošle godine kada su s takvim zahtjevom izašli studenti, a u što su se, kao potpora, uključile neformalne akademski mreže.

To su Slobodni univerzitet Niš, Slobodni univerzitet Kragujevac, MASA, Slobodni državni univerzitet Novi Pazar, Proaktiv Univerziteta u Prištini s privremenim sjedištem u Kosovskoj Mitrovici i Akademski plenum.

RIK nabavlja izborni materijal

Predsjednik Republičke izborne komisije **Vladimir Dimitrijević** sazvaio je za srijedu (8. travnja) u 15 sati sjednicu na kojoj je prema dnevnom redu trebao donijeti odluku o nabavi glasačkih kutija, sprejeva za obilježavanje prsta birača i UV lampi što se ocijenilo u javnosti kao jedan od signala da se bliže izvanredni parlamentarni izbori.

U RIK-u su za dnevni list *Blic* rekli kako je njihova obveza »blagovremeno osigurati sve resurse neophodne za provođenje bilo kojih izbora iz svoje nadležnosti«.

»Provodimo redovite aktivnosti iz okvira svojih nadležnosti, kao što je raspisivanje javne nabave izbornog materijala u sklopu priprema za predstojeće izbore, na različitim nivoima«, rekli su u RIK-u i pojasnili da je RIK, osim za republičke i predsjedničke, nadležan i za izbore za nacionalnomanjinska vijeća.

»Osim izbora za narodne zastupnike i izbora za predsjednika Republike, treba imati u vidu i neposredne izbore za nacionalna vijeća nacionalnih manjina, za koje je Republička izborna komisija također nadležna. Ovi izbori, u skladu sa Zakonom o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina, moraju biti održani do kraja studenog

ove godine, a njihovo raspisivanje je moguće već krajem kolovoza«, pojasnili su u RIK-u za *Blic*.

Dodali su da je »obveza Republičke izborne komisije da blagovremeno osigura sve resurse neophodne za provođenje bilo kojih izbora iz svoje nadležnosti«.

Među ostalim, na sjednici se donose odluke o javnoj nabavi glasačkih kutija, sprejeva za obilježavanje prsta birača, UV lampi i alkalnih baterija.

Predsjednik Vučić održao konzultacije s predstavnicima političkih stranaka

Na razgovoru i predstavnici DSHV-a

Konzultacije su održane o dvije teme – izvanrednim parlamentarnim izborima i o odnosu prema Europskoj uniji te postupanju Srbije u složenim međunarodnim okolnostima na sigurnosnom i energetsom planu

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** prošloga je petka započeo konzultacije na koje je pozvao sve političke stranke da razgovaraju o dvije teme: izvanrednim parlamentarnim izborima i o odnosu prema Europskoj uniji te postupanju Srbije u složenim međunarodnim okolnostima na sigurnosnom i energetsom planu. Kako je rekao, pozvao je stranke na konzultacije zato što smatra da se čovječanstvo nalazi na rubu ambisa i zato što su potrebne ozbiljne odluke. On je tada naveo i da izvanredni parlamentarni izbori formalno-pravno najranije mogu biti održani 31. svibnja, kao i da je moguće da izbori budu i krajem ožujka sljedeće godine, ali da tada ne bi bili izvanredni. Vučić je izjavio i da je neodgovorno i neozbiljno to što su oporbene stranke najavile da neće doći na konzultacije na koje ih je pozvao i istakao da Srbija mora biti najvažnija i iznad uskih osobnih i partijskih interesa.

Na konzultacijama je sudjelovalo osam stranaka: Savez vovođanskih Mađara, Stranka pravde i pomirenja, Pokret socijalista, Mi, glas naroda, Partija ujedinjenih penzionera, poljoprivrednika i proletera Srbije – Solidarnost i pravda, Socijalistička partija Srbije, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini i Socijaldemokratska partija Srbije.

DSHV: Politika sudjelovanja

Na Facebook stranici DSHV-a objavljeno je kako je »razgovor, koji se odvijao u ozračju odgovornosti spram političkih prilika, institucionalne stabilnosti i potrebe da se u vremenu pojačanih društvenih izazova očuva prostor dijaloga među relevantnim političkim čimbenicima, bio je prigoda da DSHV još jednom jasno i razložno potvrdi svoje dosljedno opredjeljenje za politiku sudjelovanja u procesima donošenja odluka, argumentirane komunikacije i društvene odgovornosti, polazeći od uvjerenja da su otvorenost za razgovor, uvažavanje različitosti i traženje razboritih rješenja temeljne pretpostavke svakoga demokratski zreloga političkog poretka«.

Nakon sastanka predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** izjavio je kako će stranka prihvatiti odluku koja bude donesena u vezi s raspisivanjem izbora, naglasivši pritom da je ta politička stranka i u prethodnim razdoblji-

ma, kao i danas, nastupala kao »konstruktivan društveni i politički čimbenik, kojemu nije primarno stalo do dnevno-političkih učinaka, nego do očuvanja demokratskih institucija«.

Govoreći o europskim integracijama Srbije istaknuo je kako članstvo Srbije u EU ostaje jedna od temeljnih programskih i vrijednosnih orijentacija DSHV-a, te je naglasio kako će DSHV i nadalje djelovati u prilog takvoj perspektivi, uvjeren da je upravo europska budućnost Srbije najsigurniji jamac stabilnosti, ravnopravnosti i punijeg društvenog uvažavanja svih njezinih građana i zajednica.

Na konzultacijama kod predsjednika Vučića sudjelovali su predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov, šefica vijećničke grupe DSHV-a u Skupštini grada Subotice **Josipa Vojnić Tunić** i međunarodni tajnik **Darko Baštovanović**.

Zamjenik predsjednika DSHV-a **Goran Kaurić** je, međutim, ocijenio da je njihovo sudjelovanje na sastanku bez političkog legitimiteta jer je Žigmanovu istekao mandat na čelu stranke i nema legitimitet predstavljati je.

»Politički je neshvatljivo, statutarano nemoguće i strano demokratskim manirima da se osoba kojoj je mandat na mjestu predsjednika DSHV-a istekao 16. srpnja 2025. godine, i koja godinu dana nije sazvala sjednicu stranačkih tijela, poziva na političke konzultacije bez legitimiteta da predstavlja stranku. Na sastanku kod predsjednika Republike Žigmanov može predstavljati isključivo sebe«, naveo je Kaurić.

Vučić: Najteža kriza posljednjih desetljeća

Nakon završenih konzultacija Vučić je rekao kako poziv na dijalog i razgovor nije hir ili trik, već suština demokracije.

»U posljednjih 15 mjeseci, od užasne tragedije u Novom Sadu, javno sam uputio 154 poziva na razgovor onima koji drugačije misle. Većina njih nije odgovorila. Oni koji odbijaju poziv na dijalog ne ruše mene, ruše institucije države, demokraciju i sebe, jer pokazuju da nisu spremni za razgovor. Nastavit ću pozivati na dijalog. A narod neka razmisli zaslužuju li oni koji neće progovoriti njihovo povjerenje«.

Nakon konzultacija sa Socijalističkom partijom Srbije, Demokratskim savezom Hrvata u Vojvodini i Socijalde-

mokratskom partijom Srbije, rekao je kako svi moraju nastaviti raditi zajedno u društvu »jer nam prijete velika kriza izvana«.

»Pred nama je vrlo teško razdoblje u Europi. Očekujem produljenje ratnih sukoba, koji će odražavati krizu u proizvodnji i opskrbi nafte, gnojiva i hrane. Građanima Srbije bit će dovoljno svega potrebnog za život. Pobrinit ćemo se da te posljedice budu manje bolne za našu zemlju od bilo koje druge. Nakon Uskrsa nastavljamo dijalog sa strankama. Razgovarat ćemo s onima koji žele razgovarati. Pozvat ću i Vladu i službe na savjetovanje, da vidimo koliko smo spremni za najtežu krizu posljednjih desetljeća koja će obuhvatiti ovaj dio svijeta«.

FOTO: Beta / Milian Obradović

Stavovi o raspisivanju izbora

Različite stranke različito su se izjasnile o raspisivanju izbora. **Ivica Dačić** (SPS) i **Bálint Pásztor** (SVM) nisu za izvanredne već za redovite izbore.

Pásztor je izjavio kako nije vrijeme niti ima potrebe za izvanrednim parlamentarnim izborima i da su stabilnost, predvidivost i razvoj na prvom mjestu. Dačić također smatra kako bi izbori trebali biti održani u redovitom roku, te je dodao kako nije siguran da su i oni koji traže izvanredne izbore spremni za njih.

Rasim Ljajić (SDPS) je rekao da je za njegovu stranku važnije u kakvoj će atmosferi izbori biti održani nego hoće li oni biti za dva ili pet mjeseci. Sličnog je stava i **Branko Pavlović** iz stranke »Mi, glas iz naroda« koji je rekao da oni nisu za izbore do ljeta već koncem godine, kako bi se ispunile sve preporuke ODIHR-a.

Milan Krkobabić (PUPS) rekao je da oduku o izborima treba donijeti u skladu sa situacijom u zemlji i poručio da su spremni za izbore. **Usame Zukorlić** (SPP) rekao je kako su uvijek spremni za izbore, pogotovo u trenuci-

ma kada to postane konsenzus, ali da se moraju razmotriti sve okolnosti koje predstoje.

Aleksandar Vulin (PS) rekao je kako izbore ne treba raspisivati »u ovoj atmosferi – gdje će biti više nasilja nego izbora«, te su ocijenili da Vlada ne radi dovoljno dobro i da je rekonstrukcija neophodna.

Premijer Srbije **Đuro Macut** ocijenio je pak da sada »nije vrijeme za parlamentarne izbore zbog kriznog razdoblja ne samo na unutarnjem planu, već i na svjetskom nivou« i dodao kako je trenutno »od rekonstrukcije Vlade i raspisivanja izbora bitnija stabilnost zemlje«.

Reagiranja oporbe

Oporbene stranke nisu željele sudjelovati na konzultacijama, ocjenjujući da se radi o manipulaciji i pokušaju »kontrole štete«.

Lider Demokratske stranke **Srđan Milivojević** priopćio je da je jedina stvarna politička tema danas pitanje »želi li Srbija nastaviti živjeti pod mafijaškim režimom ili ne«. Ističe da je društvo jasno podijeljeno po toj liniji i sve drugo je pokušaj manipulacije. Rekao je i da nakon nasilja na izborima, upada policije u institucije i batiranja građana, poziv na »dijalog« nije ništa drugo nego pokušaj kontrole štete.

Iz Zeleno-ljevog fronta rekli su da poziv ne vide kao iskrenu želju za nadvladavanjem društvenih podjela, već kao »još jednu manipulaciju s ciljem opstanka na vlasti naprednjačke kriminalne hobotnice« i poručili da u tome neće sudjelovati.

Predsjednik stranke Srbija centar **Zdravko Ponoš** rekao je da Vučić ne treba slati poziv za dijalog, jer je parlament mjesto za dijalog vlasti i oporbe što smatra i **Miroslav Aleksić**, lider Narodnog pokreta Srbije.

»Jedina tema o kojoj bi se s njim moglo razgovarati, ako zaista misli dobro Srbiji, je termin raspisivanja parlamentarnih izbora. Za sve ostalo je kasno«, rekao je Aleksić.

Predsjednik Pokreta slobodnih građana **Pavle Grbović** rekao je da poziv nije ni dobio i poručio da je prvi dijalog koji Vučić treba otvoriti dijalog sa samim sobom i svojim suradnicima u kom se trebaju zapitati imaju li pravo zemlju gurati u građanski rat.

Miloš Jovanović, lider Novog DSS-a, ocijenio je da je vlast apsolutno i nepovratno izgubila legitimitet onog trenutka kada se počela fizički obračunavati s vlastitim narodom.

Priredila: J. D.

Obrazovanje na hrvatskom jeziku izvan Subotice

Priča započeta hrabrošću i dalje traje

»S tim što ideš u, kako mi kažemo hrvatski odjel, ti nisi drugačiji, nitko te ne osuđuje, ti si jednostavno svoj. A oduvijek nas uče da svoje volimo, a druge sve poštujemo«, rekla je Milica Šarković

Jedina škola izvan Subotice koja ima cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku jest OŠ 22. oktobar iz Monoštoru. Prije devet godina upisana je prva generacija učenika, a učiteljica je bila **Elena Brdar**, koja će i ove godine preuzeti novu generaciju prvša. Trenutačno u ovoj školi, kada je u pitanju cjelovita nastava na hrvatskom jeziku, ima 7. i 3. razred, a veliki odziv je prisutan na izbornom predmetu hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

Dolaze »neki novi klinци«

Upis djece u prvi razred osnovne škole započeo je 1. travnja i traje sve do kraja svibnja, a hoće li ove godine biti nove generacije hrvatskih odjela u Monoštoru, predstoji nam tek vidjeti, no, iskustvo onih koji ga imaju, je pozitivno.

»Ove godine čekam novu generaciju učenika u prvom razredu. Prva generacija je sada u srednjoj školi. Na početku je bilo teško, kao i sve drugo kada se radi prvi puta, ali je s vremenom sve došlo na svoje mjesto. Nije se primjećivala, niti osjetila razlika među djecom. Surađivali smo i s djecom koja su na srpskom jeziku. Skupa smo imali tjelesni odgoj, likovno smo radili skupa i trudili se što više vremena provesti zajedno. Što se tiče nas učiteljica, tada nisu postojale pripreme za nastavu na hrvatskom jeziku, nismo imali sve udžbenike, ali sada sve to postoji i sve je puno lakše. Zapravo, cijeli ciklus je sada zatvoren i nikada nismo imali nikakvih problema. Niti ja, niti kolegica **Lidija**, koja je imala drugu generaciju, a i sada ima treći razred. Djeca koja su bila prva generacija sada završavaju prvi razred srednje škole koju su upisali u Subotici i Somboru, bez obzira na jezik. Neki su nastavili nastavu na hrvatskom u Subotici, a neki su upisali srednju školu na srpskom u Somboru. Trenutačno je u školi testiranje djece i pripreme za upis, a nadam se kako će u rujnu doći u cjelovitu nastavu i nova djeca«, kaže učiteljica Elena.

Kada je u pitanju izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, učiteljica Elena kaže kako je u Monoštoru prisutan lijep broj djece, njih više od polovice škole izučava ovaj predmet.

Biti svoj

»Moji roditelji donijeli su odluku i upisali me u cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku. Bio je to tada izazov jer smo bili prva generacija, ali pokazalo se kao prava odluka. Tijekom školovanja nisam imala neu-

Prva generacija učenika u Monoštoru

godnih situacija niti bilo kakvih problema jer sam pohađala nastavu na hrvatskom jeziku. Imali smo razne izlete s učiteljicom, kasnije i razrednim starješinom. Svake godine smo od HNV-a dobijali komplete udžbenika što je olakšavajuća okolnost i roditeljima. Smatram da se roditelji i djeca ne trebaju, točnije nemaju čega plašiti. S tim što ideš u, kako mi kažemo hrvatski odjel, ti nisi drugačiji, nitko te ne osuđuje, ti si jednostavno svoj. A oduvijek nas uče da svoje volimo, a druge sve poštujemo. Treba ustrajati u nečemu u što vjeruješ i što jesi. Po završetku osnovne škole moja prva i jedina želja bila je da upišem školu fotografije. Prilika se ukazala u Subotici«, priča nam **Milica Šarković**, učenica prve generacije cjelovite nastave na hrvatskom jeziku u Monoštoru, a sada učenica prvog razred srednje Politehničke škole na smjeru tehničar fotografije koji je također na hrvatskom jeziku.

Milica je u Subotici smještena u učeničkom domu, a vikendom putuje kući u Monoštor.

»Sretna sam i zadovoljna i nikada ne bih mijenjala odluku svojih roditelja što su odlučili da baš ja budem jedna od tada šest đaka koji su pohađali cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku. Moja, odnosno naša učiteljica je bila Elena Brdar, imam prelijepe uspomene s njom, a za nju samo riječi hvale«, kaže Milica.

Izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture pohađali su i još pohađaju brojni učenici u Monoštoru, no neki od njih po završetku osnovne škole nemaju gdje nastaviti učiti i usavršavati se na materinskom jeziku. No, ima i onih koji su odlučili nakon osam godina izbornog predmeta nastaviti nastavu na hrvatskom jeziku u srednjoj školu, bez obzira na putovanje i odlazak iz obiteljskog komfora.

Među njima je i **Nina Šimunov** koja je sada učenica 2. razreda srednje Medicinske škole u Subotici na smjeru medicinska sestra – odgojitelj.

»Moje uspomene na osnovnu školu su divne. Išla sam na izborni predmet, jer te godine kada je bio upis u prve razrede nije bilo prijavljeno dovoljno djece da se formi-

ra samostalni razred. Roditelji su imali želju da idem u cjelovitu nastavu na hrvatskom, no u osnovnoj školi nisam mogla, ali sada u srednjoj sam tu. Nije mi bilo teško odabrati srednju školu jer je i moja sestra prije mene pohađala nastavu na hrvatskom u Medicinskoj školi, tako da sam već imala dosta informacija. Sada nas ovdje u domu i u srednjim školama u Subotici ima četiri, pa skupa i putujemo, a i družimo se. Moja želja je bila da srednju školu pohađam na hrvatskom jeziku, a kada sam vidjela mogućnost, odmah sam znala što ću upisati. Ovaj smjer mi se sviđa i nakon srednje škole planiram upisati fakultet u Hrvatskoj«, priča Nina Šimunov.

Bez dvojbe u srednju na hrvatskom

S njom u odjelu su još i **Anja Šeremešić** i **Ana Kusturin**, obje iz Monoštora.

»Sada pohađam srednju Medicinsku školu u Subotici i kada se osvrnem unazad mogu reći da sam s osnovnom školom bila baš zadovoljna. Svih osam godina išla sam na izborni jezik na hrvatskom i to mi se sviđjelo, te mi je bilo lakše upisati srednju školu. Kada je u pitanju srednja škola, nisam imala puno dvojbe. Kada sam vidjela da ima smjer medicinska sestra – odgojitelj, to me je odmah privuklo jer volim djecu. Nije mi bilo teško navići se na putovanja i Dom učenika, jer su sa mnom i prijateljice pa je odmah lakše. Školom sam izuzetno zadovoljna, jer me zanima i nije toliko teško. Svi su nas odmah prihvatili i sve je super prošlo«, kaže Anja Šeremešić.

Ana Kusturin je također učenica srednje Medicinske škole i na istom smjeru je.

»U osnovnoj školi mi je uvijek bilo zanimljivo na hrvatskom jeziku, i drago mi je da sam pohađala ovaj izborni predmet. Moram priznati da mi je kod mog razmišljanja o upisu u srednju školu Medicinska bila na po-

sljednem mjestu, ali kasnije kada sam se udubila u smjereve i ono što želim, a volim rad s djecom, odlučila sam da je ovo najbolji izbor. Što se tiče putovanja, na početku mi je bilo teško, ali kasnije sam se naviknula«, priča Ana.

Ana svira i tamburu – prim, te je osnovnu Muzičku školu **Petar Konjović** završila u Somboru, no danas tamburu svira u tamburaškom orkestru HGU-a **Festival bunjevački pisama** u Subotici kod prof. **Mire Temunović**.

Tako nam svoju priču o obrazovanju na materinskom jeziku završavaju njih četiri koje se svakodnevno družu u Domu učenika, a vikendom skupa putuju i borave u svom rodnom Monoštoru.

Ž. V.

Osjećaj zajedničkog podrijetla, bliskosti i pripadanja

Iako neki podaci u matičnim knjigama rimokatoličkih župa i drugi izvori sugeriraju da je naseljavanje započelo na pustarama oko Boke još tijekom 1780-ih, čini se da je doseljavanje završeno tek početkom 1800-ih

Samo dio iznesenih podataka iz matičnih knjiga banatskih župa otkriva da je naseljavanje Hrvata u Banat krajem XVIII. stoljeća bilo kompleksnije. **Messner-Sporšić** (1931.) naveo je podatak o naseljavanju četrdeset i četiri (44) obitelji predijalca u Boku (iz obitelji Luketić, Lukinić, Slović, Filković, Matanović, Bančak, Ilijević, Žunac). Broj hrvatskih prezimena iz različitih dijelova Hrvatske zabilježen u matičnim knjigama katoličkih župa banatskih mjesta u susjedstvu Boke veći je od broja prezimena predijalaca koja su drugdje zabilježena pa se postavlja pitanje što je bilo s tim doseljenicima?

Prva doseljavanja

O sudbini nekih od prvih naseljenika čija prezimena kasnije ne susrećemo u plemićkim kolonijama možemo pratiti migracije preko nekih primjera. **Juraj Dobrenić** (**Georgius Dobrenics**, r. oko 1762.) podrijetlom iz Bučice kod Gline (Buczicsa Croatiae) doselio je krajem XVIII. st. u Neuzinu. Oženio se 18. I. 1791. u Njemačkome Modošu **Doroteom Lukinić**, a umro je 11. III. 1832. u Pančevu. Na vjenčanju su im bili svjedoci **Ivan Lukinić** (**Johannes Lukinics**) i **Toma Serblić** (**Thomas Serblics**). Za sve je navedeno da su podrijetlom iz Hrvatske i Neuzine (ex Croatia Neuzinia). U Neuzini im se rodio sin **Matija** koji je potom kršten 25. II. 1793. u Njemačkome Modošu. Sličan primjer je obitelji **Medved, Tome**, rođ. 1776. i **Dorotee**. Tomo Medved umro je u Starčevu u dobi od 40 godina. Prezime Medved susreće se u zapisima matičnih knjiga u Starčevu i Glogonju. Neka od drugih prezimena (npr. Novaković iz Hrvatske Neuzine) susrećemo također u Banatskoj vojnoj granici (Bara, 2014: 23). Područje Pančeva, Ovče, Borče, Jabuke, Glogonja, Starčeva, Opova, Omoljice i drugih naselja u koja se doseljavalo i hrvatsko stanovništvo pripadalo je XII. Njemačkoj-banatskoj regimenti. Čini se da su se neki od doseljenika odlučili na preseljenje u Banatsku vojnu granicu, što bi možda moglo sugerirati njihov drugačiji društveni status, tj. da nisu svi bili plemići ili da su se neki ipak odlučili za vojnu službu.

Josip Lukinić (**Joseph Lukinich**, r. 1796) preselio je iz Boke i vjenčao se 5. III. 1818. u Jabuci u Vojnoj granici.

Juraj Lukinić (**Georgius Lukinich**) »ex Neuzina in cameralo«, star 59 godina, umro je 4. III. 1826. u Glogonju.

Može se zaključiti da je podatak o početku migracije doista započet za biskupa **Tome Galjufa** (1788.). Naseljavanje je započelo već 1780-ih i 1790-ih jer se neka plemićka i neplemićka prezimena susreću u matičnim knjigama banatskih župa u okolini Boke i Neuzine. Dio je tih ranih doseljenika preselio na područje Banatske vojne granice kamo je bilo preseljavanja i kasnije tijekom XIX. stoljeća. Tek treba dodatno istražiti relaciju iseljenih graničara iz Banske krajine s Banovine, tj. izbjeglica koji su došli iz Zagreba 23. II. 1796. u Banat, s prezimenima koja su zabilježena u okolini Boke u isto vrijeme (Trbojević, 2020: 27). Zapis iz *Letopisa* pravoslavne crkve u Boki o doseljenu Hrvata 1776., odnosno 1778. u Boku vjerojatno je krivo ubilježena brojka umjesto 1788. Čini se da je podatak unesen u *Letopis* mnogo kasnije od stvarne godine događanja jer se spominju i mnogi kasniji događaji vezani uz doseljene Hrvate (Večanski, 2003: 147; *Letopis*, 2007, 5-6). I ta godina uvjetno se može uzeti kao početak naseljavanja kada su pristizali prvi glavari i prve pionirske obitelji. Naime, navodi se da »1778. Hrvati se u Boki nastane, sazidaju kuće...«, (...) »Posle dve godine od naseljenja Hrvati kao nemeši, potčiniše Srbe kao spahijsko roblje« (*Letopis*, 2007: 6). Dodjeljivanje bokinskih obitelji kmetova, koji su i ranije bili podložnici biledske gospoštije, također se moralo dogoditi kasnije. Spominje se 1788. određivanje žita i druge hrane za pristigle plemiće iz Hrvatske »pro advenientibus ex Croatia nobilibus«, i to prvo na području susjedne Neuzine (Messner-Sporšić, 1931: 169). Podatak o prvotnom naseljavanju u Maloj Međi, Starom Lecu, Konaku, a potom i u bokinske ataru nedaleko mjesta Čot, gdje su napravili šatore, zemunice i čerge sa zaprežnim kolima te proveli jednu godinu, podržavaju upisi u nekim matičnim knjigama banatskih župa (usp. Večanski, 2003: 155; *Letopis*, 2007: 6).

Prvi doseljenici koji će se smjestiti u Boku predstavljali su izvidnicu, obiteljske starješine. **Tošo Iskruljev** (1931.) stavlja tu izvidnicu u 1800. godinu. U spisu za Torontalsku županiju, koji se odnosi na razdoblje 1799. – 1802., Boka i Neuzina su još uvijek bili navedeni kao naselja

Slika 1. Boka i okolica u vrijeme početka naseljavanja Hrvata 1789.

Izvor: Spatsek, J. - König. Ung. Cottats. Ingenieur Torontaler Comitats Karte, 1789. <https://maps.hungaricana.hu/>

sa srpskim stanovništvom »Rascianica«, bez drugih naroda. Primjerice, za višenarodnu i višejezičnu Ečku su navedeni glavni jezici tamošnjih stanovnika »Rasciana, Slavonica, Valachica, Hungarica, Germanica et Bulgatica«. I Boki susjedni Konak (Kanak) bio je u vlasništvu Zagrebačke biskupije, zatim zagrebačkog suca **Ilije Petrovića**, čiji je sin **Josip** 1818. podigao crkvu za Hrvate i Nijemce. Hrvati su tu formirali zaselak »Kroatendorfchen«. Umjesto Nijemaca 1820. doselili su se Bugari katolici. Tošo Iskruljev u *Jugoslavenskom dnevniku* (br. 80, 24. II. 1931.) piše: »Dođu ovamo Srbijanci i Kanak se zapali, te Hrvati se rasele«. Suprotno od Iskruljevljeve tvrdnje da su nakon revolucije u naselju ostali Bugari i Srbi, Hrvati su ipak obnovili dio kuća jer se na kartama iz 1880-ih susreće uz Konak Hrvatsko Seoce, »Kroatendorfchen«.

Iako neki podaci u matičnim knjigama rimokatoličkih župa i drugi izvori sugeriraju da je naseljavanje započelo na pustarama oko Boke još tijekom 1780-ih, čini se da je doseljavanje završeno tek početkom 1800-ih. To dodatno potvrđuje podatak o osnutku župe 1802. u Boki od strane zagrebačkog biskupa **Maksimilijana Vrhovca**.

Društveni status – »nemeši«

Društvene znanosti pristupaju identitetu kao pluralnom, sastavljenom od mnogih elemenata poput jezika, etniciteta, društvenih uloga, društvenoga statusa, ekonomskoga statusa, dobi i drugih koji ne egzistiraju neovisno jedni o drugima već se stalno prožimaju. Za grupni i etnički identitet doseljenih Hrvata jedna od središnjih točki bio je njihov društveni status plemića – »nemeša«. Taj identitet bio je okosnica zajedništva, osjećaja zajedničkoga podrijetla, bliskosti i pripadanja. Uz kajkavski govor, etničku pripadnost i status plemića bio je još jedna oznaka drugosti u odnosu na pripadnike drugih naroda u njihovoj blizini. Udadbeno-ženidbene veze unutar zajednice predijalaca, migracije između njihovih naselja, mogu se pratiti preko matičnih knjiga, a potvrđuju ih i drugi autori

(Messner-Sporšić, 1931: 182, 187, 192). Pišući o Keči Messner-Sporšić (1931: 187) donosi podatak »S Hrvatima drugih ogranaka nijesu se miješali, valjda što nijesu plemići«. Ta konstatacija nije u potpunosti točna iako je bila široko zastupljena. Udadbeno-ženidbene veze unutar istog društvenog staleža nisu nikakav specifikum plemića iz Pokuplja i Turopolja već opća praksa plemstva toga vremena. Podaci iz matičnih knjiga naselja u Banatskoj vojnoj krajini pokazuju da je bilo brakova sa sunarodnjacima iz južnoga Banata kao i s onima plemićkoga statusa u Hrvatskom Čeneju (npr. Vučetićima). Više je zamolbi banatskih plemića koji su tražili svjedodžbe svog plemićkoga statusa od Zagrebačke županije početkom 1820-ih (Laszowski, 1903, 1904). Zbog sukoba u Torontalskoj županiji, gdje im se negiralo njihovo plemićko pravo i nastojalo ih se isključiti iz rada, poslali su deputaciju u Zagreb da u Zagrebačkoj županiji prikupe diplome. Uz pomoć grofa **Draškovića** i nekih drugih uglednika te rođaka uspjeli su pribaviti dokumente. Deputaciji iz Banata grof Drašković je poklonio jednu brodicu koja je iz njihova staroga zavičaja plovila nabujalom Kupom do Siska. Od Siska do Beograda plovili su Savom, od Beograda do Pančeva Dunavom, te od Pančeva do Boke Tamišem. »U Boki su lađu vukli na suvo, tu su je rasklopili i smestili u jedno dvorište. Izaslanstvo s diplomama srećno je stiglo u Boku.« (Iskruljev, 1931). Iako je zamisliti da su iz Pokuplja i Turopolja u inicijalnu migraciju išli istim plovitim putem. Prilikom rasprave u Županijskoj skupštini došlo je i do otvorenih sukoba koji su završili time da su Hrvatima u studenome 1822. jednoglasno priznate diplome kao pravovaljane (Iskruljev, 1931). Prema podacima iz 1823., iz Boke se školovalo šest mještana plemića u Zagrebačkoj gimnaziji (**Ladislav Bančak**, **Toma Bančak**, **Baltazar Filković**, **Alojzije Ilijević**, **Franjo Lukinić** i **Ljudevit Matanović**) (Večanski, 2003: 153).

Mario Bara
(Zbornik radova *Hrvati u Boki*, 2025.)

Milan Antonijević, povjerenik za zaštitu ravnopravnosti

Za diskriminaciju nije bitna namjera

*Za diskriminaciju nije bitna namjera, a može biti direktna – kada je netko otvoreno stavljen u nepovoljniji položaj – i indirektna, kada naizgled neutralna pravila ili prakse zapravo više pogodaju određenu grupu * Ono što razlikuje diskriminaciju od drugih nejednakih postupanja je postojanje stvarnog ili pretpostavljenog osobnog svojstva kao ključnog elementa zbog koga je došlo do diskriminacije*

Intervju vodila: Jasminka Dulić

»**P**ravo na zaštitu od diskriminacije ne zahtijeva pravno znanje niti odvjetnika – postupak pred povjerenikom je besplatan, pristupačan i osmišljen tako da ga građani mogu pokrenuti i bez složene pravne procedure, a kada se postupak pokrene, teret dokazivanja da nije učinio diskriminaciju je na onome tko je naveden kao diskriminator«, kaže povjerenik za zaštitu ravnopravnosti **Milan Antonijević**, koji je na ovu dužnost imenovan koncem prošle godine.

S njim smo razgovarali o tome kako prepoznati diskriminaciju i kako na nju reagirati kao i o dosadašnjoj praksi povjerenika kao državnog tijela koje postoji šesnaest godina u Srbiji.

► **Prema Zakonu o zabrani diskriminacije izrazi »diskriminacija« i »diskriminatorско postupanje« označavaju svako neopravdano pravljenje razlike ili nejednako postupanje koje se zasniva na rasi, boji kože, precima, državljanstvu, nacionalnoj pripadnosti ili etničkom podrijetlu, jeziku, vjerskim ili političkim uvjerenjima, spolu, rodu, rodnom identitetu, seksualnoj orijentaciji i drugim karakteristikama. Kako građani mogu prepoznati da je prema njima učinjeno »neopravdano pravljenje razlike«, odnosno da su pretrpjeli diskriminaciju?**

FOTO: FoNet/Aleksandar Barča

Što biste rekli, je li diskriminacija ako poslodavac traži isključivo muškarce za rukovodeće pozicije ili ako vlasnik restorana odbije uslužiti goste koji su Romi, uz obrazloženje kako »ovdje obično borave ljudi s posebnim društvenim statusom«? Ovo su samo neka od pitanja iz našeg upitnika za građane, koja im postavljamo kako bismo saznali koliko je diskriminacija prepoznatljiva. U praksi je korisno i zapitati se: »bih li bio ili bila drugačije tretiran/a da nemam to osobno svojstvo«? Ako je odgovor »da«, postoji osnov za sumnju na diskriminaciju. Dakle, mora postojati nejednako postupanje, odnosno da je u istoj ili sličnoj situaciji neopravdano postupano različito. Ono što razlikuje diskriminaciju od drugih nejednakih postupanja je postojanje stvarnog ili pretpostavljenog osobnog svojstva kao ključnog elementa zbog koga je došlo do diskriminacije. Vi ste naveli neka, a Zakon o zabrani diskriminacije prepoznaje preko 20 osobnih svojstava. Za diskriminaciju nije bitna namjera, a može biti direktna – kada je netko otvoreno stavljen u nepovolj-

niji položaj – i indirektna, kada naizgled neutralna pravila ili prakse zapravo više pogađaju određenu grupu.

► **U istom Zakonu kaže se da »osoba koja smatra da je pretrpjela diskriminaciju podnosi Povjereniku pritužbu pismeno ili, izuzetno, usmeno u zapisnik, bez obveze plaćanja takse ili druge naknade a uz pritužbu se podnose i dokazi o pretrpljenom aktu diskriminacije«. Koliko su građani informirani s jedne strane, a s druge osposobljeni podnijeti dokaze o diskriminaciji koju su pretrpjeli i razlikovati; je li učinjena diskriminacija ili se radi o nečemu drugom, kao na primjer mobingu na radnom mjestu?**

Pravo na zaštitu od diskriminacije ne zahtijeva pravno znanje niti odvjetnika – postupak pred povjerenikom je besplatan, pristupačan i osmišljen tako da ga građani mogu pokrenuti i bez složene pravne procedure. Podnošenje pritužbe je veoma jednostavno, a kada je riječ o dokazima dovoljno je da se uz pritužbu prilože činjenice koje čine vjerojatnim da je do diskriminacije došlo, a za to mogu poslužiti npr. dokumenti poput odluka i ugovora, svjedočenja drugih osoba, elektronička komunikacija (poruke, mejlovi), pa čak i određeni obrasci ponašanja koji ukazuju na nejednak tretman. Kada se postupak pokrene, teret dokazivanja da nije učinio diskriminaciju je na onome tko je naveden kao diskriminator. Događa se u praksi da građani ne razlikuju diskriminaciju i mobing koji, najjednostavnije rečeno, predstavlja uznemiravanje na radnom mjestu s ciljem da zaposleni da otkaz, a koje ne mora nužno biti povezano s osobnim svojstvom (što je slučaj kod diskriminacije).

► **Kako Vi kao povjerenik odlučujete kada ćete podnijeti tužbu? Drugim riječima, temeljem čega se ocjenjuje da je pritužba osnovana?**

Prije svega da razjasnimo – povjerenik ima nadležnost postupati po pritužbama i utvrđuje je li došlo do diskriminacije u svakom pojedinačnom slučaju na osnovu dokaza, izjašnjenja i drugih činjenica, u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije. Ukoliko se utvrdi diskriminacija, izdaje se mišljenje i daje preporuka mjera za otklanjanje diskriminacije, s rokom za postupanje. Međutim, ne ponosimo tužbe sudu za svaki od tih predmeta. Zakon o zabrani diskriminacije precizira u kojim situacijama povjerenik može poduzeti dalje pravne korake, uključujući i pokretanje strateških parnica. Zakon nam također daje mogućnost predlagati postupak mirenja u rješavanju sporova, da podnosimo prekršajne prijave, kao i tužbe zbog povrede prava.

► **Koliko često građani upućuju pritužbe povjereniku?**

Građani nam se sve više obraćaju, što pokazuje i najnoviji, šesnaesti Redovni godišnji izvještaj koji smo sredinom ožujka podnijeli Narodnoj skupštini Srbije. Konkretno – tijekom 2025. godine postupano je u 4.151 predmetu, od čega po 939 pritužbi. Građani su se najčešće obraćali zbog diskriminacije zasnovane na starosnom dobu, zdravstvenom stanju, nivou prihoda i invaliditetu, ali i po osnovu spola, bračnog statusa, nacionalne pripadnosti, kao i političkih uvjerenja ili članstva u sindikalnim i drugim organizacijama. Pritužbe su dragocjen mehanizam. One ne samo da po-

kreću zaštitu u konkretnim slučajevima, već nam pokazuju gdje postoje problemi i kako građani doživljavaju ostvarivanje svojih prava. Istodobno, broj pritužbi ne odražava stvarni opseg diskriminacije u društvu. Ali on je važan pokazatelj nivoa informiranosti, povjerenja u instituciju i spremnosti građana da potraže zaštitu.

► **Tko najčešće upućuje pritužbe? Jesu li to građani u svoje ime ili su to udruge, organizacije, inspekcija...?**

Najveći broj pritužbi i dalje podnose građani u svoje ime, što je i najneposredniji način zaštite prava. To su ljudi koji su osobno iskusili nejednak tretman i odlučili potražiti institucionalnu zaštitu. Međutim, veoma važnu ulogu imaju i organizacije civilnog društva, udruge i sindikati, koji se sve češće obraćaju povjereniku, bilo u ime i uz odobrenje pojedinaca bilo ukazujući na šire, sustavne probleme. Upravo su organizacije civilnog društva važan partner jer su često prvi kontakt za građane, posebno za pripadnike osjetljivih i manjinskih grupa. One prepoznaju probleme na terenu, pružaju podršku i ohrabruju ljude da prijave diskriminaciju, ali i pridonose tome da se pojedinačni slučajevi sagledaju u širem društvenom kontekstu.

► **Postoje li procjene, istraživanja o tome u kojoj mjeri su povrede prava, diskriminativni postupci rašireni u odnosu na to koliko se prijavljuju?**

Konkretno istraživanje koje bi pokazalo koliko je diskriminacija raširena u odnosu na broj prijave ne postoji. Ipak, iz dugogodišnjeg rada institucije može se zaključiti da je diskriminacija znatno češća nego što se prijavljuje. Razlozi su višestruki: strah od posljedica, nepovjerenje u institucije, kao i nedovoljna informiranost građana o svojim pravima. Na primjer, iz razgovora sa ženama uočava se da je spolno i seksualno uznemiravanje znatno rasprostranjeno, ali se rijetko prijavljuje, naročito u manjim sredinama. Na nama je da građane informiramo o tome kako da zaštite svoja prava, ali i da razbijemo strah jer se ne trebaju bojati da prijave diskriminatore. Pokazalo se da nitko ne voli biti javno označen kao diskriminator, a vidljivost postupanja i preporuka povjerenika pridonosi smanjenju nejednakog postupanja i djeluje preventivno. Ovo je posebno važno za manjinske zajednice i društvene grupe u većem riziku od diskriminacije jer efikasnost pravne zaštite zavisi i od povjerenja građana u institucije i spremnosti da se obrate instituciji kao što je naša.

► **Tijekom prosvjeda i blokada prošle godine pojedini hrvatski državljani i državljanke doživjeli su policijska privođenja, protjerivanje, zabranu ulaska u Srbiju. Jesu li oni pretrpjeli diskriminaciju ili je bilo pravo države da tako postupi?**

Povjerenik nije dobio pritužbu ni u jednom od ovih slučajeva, a nemamo ovlaštenje postupati po službenoj dužnosti. Opće pravilo je da država ima pravo kontrolirati ulazak i boravak stranaca, što uključuje i privremene zabrane ili protjerivanje u skladu sa zakonom. Ipak, ukoliko takve mjere postanu selektivne ili su zasnovane na nacionalnosti ili nekom drugom osobnom svojstvu, tada postoji rizik da prelaze u područje diskriminacije. Dakle, da bi se ocjenjivalo je li do diskriminacije došlo, neophodna je individualna pravna analiza svakog slučaja.

► **Tko najčešće vrši diskriminaciju, jesu li to državna tijela, poslodavci ili netko drugi?**

Kao i prethodnih godina, najveći broj pritužbi tijekom 2025. podnesen je protiv tijela javne vlasti, protiv pravnih osoba, najčešće poslodavaca, zatim fizičkih osoba, a najmanje protiv grupa osoba i organizacija. Kada je riječ o tijelima javne vlasti, pritužbe se najčešće odnose na postupanje lokalnih samouprava, centara za socijalni rad, škola, zdravstvenih ustanova i drugih javnih službi, što je i razumljivo, budući da su u neposrednom kontaktu s građanima. Najviše pritužbi podneseno je zbog diskriminacije u postupku zapošljavanja ili na poslu, i to najčešće na osnovu invaliditeta, zdravstvenog stanja, kao i na osnovu političkog uvjerenja i članstva u političkim i sindikalnim organizacijama. Kada je riječ o pojedincima, naročito zabrinjava govor mržnje koji je, iako zakonom zabranjen, prisutan u javnom prostoru.

► **Također su teški oblici diskriminacije prema zakonu »izazivanje i poticanje neravnopravnosti, mržnje i netrpeljivosti po osnovu nacionalne, rasne ili vjerske pripadnosti...« kao i »propagiranje diskriminacije putem javnih glasila«. A mi smo svjedoci da se vrlo često u medijima može čuti da su Hrvati ustaše i nitko na to ne reagira i nikom ništa.**

Što se tiče institucije koju vodim, ona je reagirala u više navrata. Istina je, zabrinjava učestala praksa etiketiranja neistomišljenika, organizacija i pojedinaca u medijima, ali i u izjavama političara, uz upotrebu termina poput »nacisti«, »fašisti«, »ustaše«, »teroristi«, »domaći izdajnici«, »rulja«, »Cigani«, »Šiptari«, a odnedavno i novih izraza »ćaci« kojim se dehumaniziraju pretpostavljeni ili stvarni politički neistomišljenici. Povjerenik nema nadležnost nad medijima, kao REM ili Savjet za štampu u skladu s ovlaštenjima, uputili smo preporuku svim televizijama s nacionalnom frekvencijom, tiskanim medijima

i internet portalima da poduzmu sve mjere kako bi spriječili objavljivanje, ali i uklonili već objavljene sadržaje i komentare koji potiču diskriminaciju, mržnju ili nasilje, stvaraju strah, zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće i uvredljivo okruženje. Izuzetno je važno aktivno reagirati, podizati svijest o štetnosti govora mržnje i jačati zaštitu ravnopravnosti jer toleriranje ovakvih poruka izravno utječe na sigurnost građana i međunarodne odnose, ali i na ukupnu kulturu poštovanja ljudskih prava u društvu.

► **U zakonu piše i da je osoba kojoj je preporuka upućena dužna postupiti po preporuci i otkloniti povredu prava u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, kao i**

da o tome obavijesti povjerenika. Što se događa ako osoba ne postupi prema preporuci?

U tom slučaju povjerenik izriče opomenu i ostavlja dodatni rok od 30 dana da se postupi po preporuci. Ako do toga ne dođe, povjerenik o tome može obavijestiti javnost, a to je nešto što većina želi izbjeći. Naglasio bih da postotak postupanja po preporukama povjerenika iznosi preko 85%, što pokazuje da većina prepoznaje značaj ravnopravnosti i odgovornost prema zakonima. Dakle, čak i bez direktne izvršne moći, autoritet povjerenika se poštuje.

► **Inače u Zakonu stoji da je »zabranjeno izražavanje ideja, informacija i mišljenja kojima se potiče diskriminacija, mržnja ili nasilje protiv osobe ili grupe osoba zbog njihovog osobnog svojstva, u javnim glasilima i drugim publikacijama, na skupovima i mjestima dostupnim javnosti, ispisivanjem i prikazivanjem poruka ili simbola i na drugi način«. Kakve su sankcije za one koji krše ovu zabranu?**

Institucija postupa u skladu sa Zakonom koji ne predviđa represivne mjere, kao što su novčane ili kazne zatvora. Za to su nadležni sudovi koji mogu izreći građanske,

FOTO: FoNet Milica Vučković

► **Upozorili ste da je izjava potpredsjednika Skupštine Vojvodine Nemanje Zavišića koji je u objavi na Facebooku naveo da su »svi Hrvati ustaše« nedopustiva i da se njome krši Zakon o zabrani diskriminacije. Međutim, on nije povukao svoju izjavu već je rekao da ostaje pri njoj. I što sada? Znači li to da su Hrvati u Srbiji diskriminirani? Osobito s obzirom na to da diskriminacija koja je izvršena više puta (ponovljena diskriminacija) ili koja se čini u dužem razdoblju (produžena diskriminacija) prema istoj osobi ili grupi osoba predstavlja težak oblik diskriminacije?**

Nemojmo generalizirati i upadati u istu matricu koju kritiziramo. Jednostavno nije točno da su svi Hrvati u Srbiji diskriminirani, s čim će se sigurno složiti većina pripadnika hrvatske nacionalne manjine. Moja osuda izjave potpredsjednika Skupštine Vojvodine je bila jasna – ona je nedopustiva i njome se krši Zakon o zabrani diskriminacije, a posebno zabrinjava što dolazi od visokog pokrajinskog dužnosnika koji bi morao štiti ravnopravnost svih građana i građanki i doprinositi očuvanju međunarodnog povjerenja.

prekršajne ili kaznene sankcije, ovisno od težine izvršenog djela. Ukratko, povjerenik postupa po pritužbama, ali istodobno ima važnu korektivnu i preventivnu ulogu, dok sudski sustav osigurava da oni koji krše prava ne ostanu nekažnjeni.

► **Koliko je kod nas prisutna svijest o tome što je diskriminacija, naročito kod uposlenih u državnim tijelima, kod poslodavaca, medija, javnosti općenito?**

Istraživanja koja redovito provodimo pokazuju da se percepcija i stvarnost o diskriminaciji u Srbiji mogu razlikovati, ali se kao najugroženiji prepoznaju Romi, žene i stariji građani, dok se od problema izdvajaju oni u zapošljavanju, obrazovanju i zdravlju. Iako ohrabruje činjenica da građani prepoznaju diskriminaciju i znaju kome se obratiti, i dalje su prisutni socijalna distanca prema spomenutim društvenim grupama, kao i nepovjerenje u rad sudova i tužiteljstva. Građani također prepoznaju rasprostranjenost govora mržnje na društvenim mrežama, u politici i medijima. Istraživanja nam, dakle, pokazuju na čemu još moramo raditi, a to je prije svega obuka državnih službenika, poslodavaca i medija kako bi se izgradilo povjerenje i osnažili građani da prijave povredu svojih prava.

► **Kolika je moć ili bolje rečeno utjecaj povjerenika za zaštitu ravnopravnosti na stvarnu zaštitu i smanjivanje, eliminiranje diskriminacije u društvu?**

Institucija povjerenika već šesnaestu godinu pruža zaštitu od diskriminacije građanima i građankama i intenzivno djeluje na unaprjeđenje ostvarivanja principa ravnopravnosti u svim područjima života. Iako među najmlađima, institucija je za to vrijeme stekla respektabilnu ulogu u društvu, a što je važnije – pridonijela je smanjenju određenih diskriminatorskih pojava. Jedan od primjera je to da vas danas poslodavci na razgovoru za posao neće pitati planirate li zasnovati obitelj. Da ne govorim o brojnim objektima koji su pristupačni osobama s invaliditetom ili o čitavom nizu zakonskih rješenja na koje smo utjecali. Naš posao je povezati pojedinačne slučajeve sa širim društvenim problemima, ukazivati na nejednakost, stereotipe i doprinositi razvoju politika i praksi koje stvarno smanjuju diskriminaciju i jačaju zaštitu prava svih građana i građanki. Zbog toga je važno da institucija ostane neovisna i nepristrasna, da ne podliježe pritiscima, da primjenjuje iste standarde za sve i otvoreno komunicira o problemima i propustima, čak i kada to znači da postajemo meta kritika.

► **Što su to strateške parnice za zaštitu od diskriminacije?**

Strateške parnice, odnosno sudski postupak za utvrđivanje diskriminacije pokrećemo kada procijenimo da neki slučaj nadvladava pojedinačni interes i ima potencijal utjecati na širu praksu. Na primjer, kada se radi o učestaloj pojavi diskriminacije, sustavnom problemu ili pitanju od posebnog značaja za određene društvene grupe, uključujući i pripadnike nacionalnih manjina. Vodili smo više takvih parnica, a jedna od poznatijih je slučaj **Snežane Pešović**, koja je dobila otkaz za vrijeme rodiljnog odsustva iako je sama sebi uplaćivala doprinose. Planiramo ovaj mehanizam ubuduće znatno više koristiti jer se tako uspostavljaju standardi i šalje jasna poruka kako određeno postupanje nije prihvatljivo.

Također, do tužbe dolazi i u situacijama kada preporuke povjerenika nisu poštovane ili kada je očito da bez sudske zaštite ne bi bilo moguće postići pravičan ishod.

► **Puno je urađeno na zastupljenosti žena u politici putem kvota, zagovaranja itd. Koliko toga je urađeno na zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina imajući u vidu da samo brojnije i koncentriranije na jednom prostoru nacionalne manjine mogu imati predstavnike po ovom sustavu dok malobrojnije i rasute po cijelom teritoriju Srbije to ne mogu ostvariti?**

Prava nacionalnih manjina su Ustavom zagwarantirana, a politička zastupljenost zavisi od mnogo faktora. Manje i rasute zajednice teže dolaze do prilike da utječu na donošenje odluka, zbog čega je potrebna dodatna podrška i čini se da se, i kada je riječ o ovom pitanju, to najbolje može ostvariti u suradnji s lokalnim samoupravama. Nacionalna vijeća nacionalnih manjina u tom procesu imaju ključnu ulogu, zbog čega su izuzetno važan partner našoj instituciji. Zato mi je važno razgovarati izravno s ljudima na terenu, pa sam tako već posjetio predstavnike albanske nacionalne manjine u Bujanovcu i bugarske u Bosilegradu, a u planu je nastavak posjeta i razgovora s predstavnicima svih drugih nacionalnih vijeća, kao i otvaranje regionalnih ureda povjerenika, poput onog koji postoji u Novom Pazaru, kako bi građani imali lakši pristup instituciji i mogli direktno prijaviti probleme ili dobiti savjete. Nakon Zbornika odabranih mišljenja, preporuka inicijativa, upozorenja i drugih akata zbog diskriminacije na osnovu nacionalne pripadnosti i etničkog porijekla, planiramo i izradu Posebnog izvještaja o položaju i ostvarivanju prava nacionalnih manjina.

► **U prosincu 2025. imenovani ste povjerenikom za zaštitu ravnopravnosti na preporuku vladajuće Srpske napredne stranke. Vaše imenovanje izazvalo je burne reakcije u javnosti i na društvenim mrežama. Što mislite zašto?**

Iskreno, čak i poslije svih ovih godina rada i iskustva, iznenadi me dokle su neki ljudi spremni ići. Nažalost, i naše društvo je polarizirano i politizirano. Očito globalno živimo takva vremena kad kritika često prelazi granice i kada se ne ostavlja prostor za argumentiranu raspravu. Zaboravljamo da u vremenu podjela dijalog nije slabost već snaga. Nemam ništa protiv kritike – naprotiv, ona je neophodna i poželjna, ali mislim da se mora svaki put jasno osuditi uvredljiva i destruktivna retorika koja može imati nesagledive posljedice. Ne zaboravimo: sloboda govora je pravo pojedinca da izrazi svoj stav, ali ne smije biti izgovor za govor mržnje niti bilo koji drugi oblik diskriminacije, proganjanja ili uvreda. Kao neko tko se bavi zaštitom ljudskih prava, i kao i do sada, dat ću sve od sebe da se vratimo normalnom dijalogu i pristojnoj komunikaciji. Nemam namjeru odustajati od ovih principa i vrijednosti, niti se odricati suradnje s institucijama, organizacijama, pojedincima... Duboko vjerujem da će se brzo shvatiti kako je neophodno izgraditi nove mostove povjerenja, naročito kod tema od nacionalnog interesa Srbije, među kojima je i ravnopravnost svih građana i građanki. Da parafraziram velikog i nenadmašnog **Dositeja Obradovića**, koji je Srbiju uveo u moderno doba – dijalog, braćo dijalog, a ne prijetnje, uvrede i proganjanje.

Tragovi hrvatskih arhitekata u Srbiji (IV.)

Viša djevojačka i Gradska dječja škola u Zemunu

*Mjesec travanj predstavljaju dva objekta u Zemunu
čiji su arhitekti Janko Holjac i Viktor Kovačić*

započinje intenzivno naseljavanje te se u Zemun dose-
ljavaju Hrvati, Srbi, Nijemci i
Židovi. Zemun je imao status
slobodnog carskog grada, a
bio je izravno podređen Ze-
maljskoj vladi u Zagrebu. U
druoj polovici 19. i počet-
kom 20. stoljeća u Zemunu
se intenzivno grade nove
tvornice, željeznica, kej, bol-
nice, škole i druge ustanove.
Nakon Hrvatsko-ugarske
nagodbe iz 1868. i ukidanja
Vojne krajine, Srijem je 1881.
pripojen Hrvatskoj. Izgrad-
njom nekoliko željezničkih
pravaca Zemun je u perio-
du 1883. – 1891. povezan s
Budimpeštom, Beogradom
i Zagrebom. Na poticaj Vr-
hovne vojne komande osno-
vana je 1858. Realna škola
(gimnazija) u Zemunu. Zatim
su otvarane i srednje ško-
le – Trgovačka škola 1883.,
Viša djevojačka škola 1884.,
Drvorezbarska 1885. i Šegr-
ska škola 1887. Nova škol-
ska zgrada za Veliku realku
u zemunskom gradskom

Zajednički kalendar hrvatskih manjinskih institucija u Srbiji za 2026. godinu prikazuje odabrana djela hrvatskih arhitekata u Srbiji. Mjesec travanj predstavljaju dva objekta u Zemunu – Viša djevojačka škola (današnja OŠ *Majka Jugovića*) i Gradska dječja škola (danas OŠ *Svetozar Miletić*).

Zemun u razdoblju nakon Hrvatsko-ugarske nagodbe

Ukazom carice **Marije Terezije** 1745. obnovljena je Srijemska županija sa središtem u Vukovaru. Potom

parku (današnja gimnazija) izgrađena je po projektu za-
grebačkog arhitekta **Nikole Kolara** (1880.). **Janko Ho-
ljac** projektirao je Višu djevojačku školu (1899.), a **Viktor
Kovačić** i **Hugo Ehrlich**, začetnici moderne arhitektu-
re u Hrvatskoj, izradili su planove za Gradsku dječjačku
školu (1912.). Iste godine Kovačić je izradio planove i za
aneks gimnazijske zgrade. U Zemunu se također odvi-
jala djelatnost većeg broja lokalnih graditelja i inženjera
hrvatskog porijekla, ističu se **Franjo** i njegov sin **Stjepan
Katinčić**, **Aleksandar Karlić** te **Pavle Horvat**. Prije Pr-
vog svjetskog rata, tijekom i nakon njega, u Zemunu su
duže ili kraće vrijeme boravili **Miroslav Krlježa**, **Živko**

Viša djevojačka škola u Zemunu

Bertić, Tin Ujević, Gustav Krklec i drugi poznati književnici i umjetnici.

Viša djevojačka škola u Zemunu

Janko Holjac (Zagreb, 1865. – Zagreb, 1939.) projektirao je i gradio u stilu visokog historicizma. Diplomirao je 1887. godine arhitekturu na Akademiji likovnih umjetnosti u Beču kod **Friedricha Schmidta**. Radio je uglavnom u Zagrebu za tadašnju Zemaljsku vladu (1888. – 1895.), potom je bio gradonačelnik Zagreba (1910. – 1917.), a zatim nastavnik na graditeljskoj (od 1919.) i na Tehničkoj visokoj školi, kasnije Tehničkom fakultetu (1922. – 1937.).

Objekt nekadašnje Više djevojačke škole, današnje Osnovne škole **Majka Jugovića**, izgrađen je 1899. godine po Holjčevim planovima. U tlocrtnom rasporedu objekt je formiran pravokutno s bočnim rizalitima dodatno naglašenim ukrasnim dijelovima na završnom dijelu krovne atike. Škola je koncipirana i izgrađena kao historiciistički slobodnostojeći objekt nešto strožije izvedbe neorenesansnih pročelja, s dva kata vizualno razdvojenim od prizemlja korištenjem horizontalnog vijenca. Objekt se naslanja na gradski park, a svojim oblikovnim rješenjima uklapa se u tadašnje norme građenja školskih zgrada.

Gradska dječja škola u Zemunu

Viktor Kovačić (Ločendol, danas dio Rogaške Slatine, 1874. – Zagreb, 1924.) završio je Akademiju u Beču (1899.) kod **Otta Wagnera**, vodeće figure arhitekture

bečke secesije i proto modernizma. Nakon studija otvorio je atelijer u Zagrebu, kojeg kasnije vodi skupa s Hugom Ehrlichom. Utjecao je na razvoj moderne arhitekture u Hrvatskoj zahvaljujući njegovom djelovanju u svojstvu arhitekta, pisca i pedagoga. Bio je redoviti profesor Visoke tehničke škole u Zagrebu (od 1922.). Pobijedio je na natječaju za izgradnju palače Osiguravajućeg društva **Rossia-Foncier** na beogradskim Terazijama, ali je objekt (današnji hotel **Moskva**) ipak izgrađen po drugonagrađenom projektu **Jovana Ilkića**. Hugo Ehrlich (Zagreb, 1879. – Zagreb, 1936.) je u Beču diplomirao na Visokoj tehničkoj školi 1903. u klasi **Carla Königa**, jednog od glavnih nositelja bečkog historicizma. Ehrlich je radio u Beču nakon diplome, a u Zagreb se vraća 1909. gdje radi skupa s Kovačićem. Nakon Prvog svjetskog rata vodio je vlastiti arhitektonski atelijer, a od 1925. bio je profesor Tehničkog fakulteta u Zagrebu. Ehrlich i Kovačić autori su nacrtu za izgradnju Evangeličke crkve u Zemunu (1914., dovršeno 1929.). U Beogradu je izveden i Ehrlichov objekt Jugoslavenske udružene banke (1930.) te kuća **Nikole Nikića** (1932.).

Gradska dječja škola u Zemunu (danas Osnovna škola **Svetozar Miletić**) dovršena je 1914. godine. Kovačić i Ehrlich sačinili su nacрте tijekom 1912., a 7. srpnja 1913. postavljen je kamen temeljac. Za izgradnju su bili angažirani zemunski graditelji, odnosno poduzeće **Josipa Krausa** i **Josipa Cimermana**. Zgrada je završena uoči Prvog svjetskog rata, za vrijeme kojeg je služila kao vojna bolnica. Današnji naziv škola je dobila 1952. godine, a zadnjom stranom naslanja se na Avijatičarski

Gradiska dječja škola u Zemunu

trg gdje se nalazi *Spomenik palim u narodnoj revoluciji 1941. – 1945.*, rad **Jovana Kratohvila** iz 1954. godine. Objekt škole realiziran je kao samostojeća jednokatnica s visokim potkrovljem i naglašenim ulaznim dijelom gdje je – anakrono u odnosu na arhitekturu početka 20. stoljeća – primijenjeno po par strogih dorskih stupova s obje strane ulaznog portala koji nose istaknuti arhitrav te atiku. U prozorskim otvorima, raščlambi pročelja i jednostavnoj

obradi fasadnog platna, vidljiv je utjecaj secesije kao i u medaljonima koji se nalaze u pojasu između prizemlja i kata. Na bočnim pročeljima nalaze se polukružni erkeri, a krov je završen malim tornjem sa satom i lanternom.

Branimir Kopilović

Foto: Zavod za zaštitu spomenika kulture grada Beograda

Najbolja autorska izložba suvremene umjetnosti u prošloj godini

Nela Tonković laureatkinja nagrade Sava Stepanov

Nagrada Fondacije *Sava Stepanov* za najbolju autorsku izložbu suvremene vizualne umjetnosti u 2025. dodijeljena je povjesničarki umjetnosti i kustosici Suvremene galerije Subotica **Neli Tonković** za izložbu *(Ne)Prirodne spekulacije*, mladih umjetnika **Darije Dragojlović** i **Nemanje Milenkovića** koja je realizirana u Suvremenoj galeriji Subotica od 13. prosinca 2025. do 17. siječnja 2026. godine. Također je zapažen kustoski rad Nele Tonković na izložbi *Topografija tišine – Transgeneracijski prijenos traume Aleksandra Saše Jeremića, Zorice Milisavljević i Selmana Trtovca* koja je bila realizirana u Galeriji SULUV u Novom Sadu od 8. do 26. prosinca 2025. godine.

Žiri je radio u sastavu: **Svetlana Mladenov**, dr. art. **Goran Despotovski** i **Slavica Žarković**. Kako su ocijenili u obrazloženju nagrade, kustoska praksa Nele Tonković »dosljedno je usmjerena na promišljanje načina na koje naslijeđene i sustavno oblikovane strukture utječu na suvremeno iskustvo pojedinca i zajednice«.

»Bilo da se bavi transgeneracijskim prijenosom traume ili kritičkim preispitivanjem pojma prirode, kustosica otvara prostor u kojem umjetnost postaje sredstvo razgradnje podrazumijevanih narativa i prividne neutralnosti svijeta

koji nas okružuje. U oba slučaja, izložbeni koncept ne teži ilustraciji zadane teme, već uspostavljanju situacije u kojoj se promatrač aktivno suočava sa složenim odnosima između percepcije, odgovornosti i mogućnosti promjene«, naveo je žiri.

Fondaciju *Sava Stepanov* osnovala je 2024. porodica ovog povjesničara umjetnosti i likovnog kritičara, sa željom da njegov lik i djelo budu inspiracija današnjim stručnjacima.

D. B. P.

Plakat ću sutra

Astrolozi, numerolozi, parapsiholozi, vidovnjaci i zvjezdočatci raznih fela – uglavnom netko od njih, a možda i svi skupa – skloni su u svom viđenju budućnosti navesti razne preduvjete koji se moraju ispuniti kako bi se određeni događaj ispunio. Jedan od najčešće rabljenih pojmova, a ne manjka i psihologa koji će to potvrditi, za objašnjenje ispunjavanja budućih događaja svakako je negativna energija, koja se za ovu priliku može nazvati i crnom slutnjom. I ovo bi u našem slučaju za lakovjerne možda i imalo nekakvog pokrića da nije realnih preduvjeta koji unutarnju energiju svako malo pune dodatnim negativnim sadržajima koja onda, kako smo rekli, dovodi do crnih slutnji.

Još se travke na pruzi kod Kiskunhalasa nisu redovno ni umirile od protutnjalog *sokola*, a javnost je obaviještena da je vlak na relaciji Subotica – Segedin u četvrtak, 2. travnja, iskočio iz tračnica a da redovno nije ni krenuo. Prve, i to neslužbene, reakcije nakon ovog prometnog incidenta – u kom, na sreću, nije bilo ni ozlijeđenih ni žrtava – bile su da je do iskliznuća najvjerojatnije došlo zbog kvara na skretnici. »Samo ovu od svih skretnica nismo rekonstruirali«, parafrazirajući misli poznatog stručnjaka za sve i skretnice promptno su reagirali brojni potpisani i nepotpisani korisnici društvenih mreža ispunjavajući ih podjednako i crnim slutnjama i crnim humorom.

Još zaposleni u *Infrastrukturama Željeznice Srbije* i *Željeznicama Srbije* nisu stigli ni redovno provjeriti ispravnost prvih tvrdnji o kvaru na skretnici kod *Pionira*, a javnosti je nedjeljno prijepodne 5. travnja pokvareno informacijom da je vlak na relaciji Subotica – Beograd iskliznuo iz tračnica u blizini Lovćenca. Već sutradan, u ponedjeljak, javnost je umirena informacijom da je do iskakanja došlo – ne opet zbog kvara na skretnici, bilo bi previše – zbog »greške strojovođe«, koji se oteo kontroli i »nije postupio po nalogu dobijenom iz telekomande« nego je pri punoj brzini od deset kilometara na sat izložio putnike i sebe strahovitom potencijalnom riziku. Inače, kako posebno naglašavaju iz *Srbijavoza*, željeznička infrastruktura na ovoj je dionici u potpunosti ispravna i sigurna za dalji promet. Reagirajući na još svježiji prometni incident, anonimni i potpisani korisnici društvenih mreža u svom su paralelnom svijetu prekrstili naziv vlaka iz dostojanstvenog *sokola* u svima dragi i simpatični *sokočko*, bojeći ih opet mješavinom crnih slutnji i crnog humora.

Još se djevojke u ponedjeljak nisu ni osušile od polivača, a inženjer geologije **Zoran Đajić** (onaj koji je odmah

nakon ubojstva u Novom Sadu rekao da predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** i ministar **Goran Vesić** lažu da nadstrešnica u Novom Sadu nije bila rekonstruirana) javnost je – prilažući fotografije i video snimke – na društvenoj mreži X obavijestio da je klizište kod tunela Munjino brdo došlo do same autoceste Miloš Veliki i povuklo jednu bankinu zbog čega je promet u smjeru od Čačka ka Požegi privremeno bio zatvoren dva dana.

Još nismo stigli ni provjeriti jesu li anonimni i stvarni korisnici društvenih mreža ispucali svoje rezerve crnog humora u vezi s Munjinim brdom i prometom kod njega, a javnost je u utorak, 7. travnja, obaviještena da je na gradilištu kod Brankovog mosta u Beogradu pao kran težak 350 tona i da je tom prilikom poginuo jedan kineski radnik (osobni podaci nisu navedeni), a dvojica su ozlijeđeni i prevezeni u Urgentni centar. Komentare na dru-

štenim mrežama glede ove tragedije nismo provjeravali jer je i sama činjenica da se nitko nije udostojio provjeriti ime i prezime poginulog čovjeka kao i osnovne informacije o njemu sramnija od sveg crnila kojom je informacija napunjena.

U trenutku pisanja ovoga teksta (sreda ujutro) još nismo nikakvu informaciju o najnovijem prometnom incidentu, tragediji na gradilištu ili pak običnom rušenju nadstrešnice, podvožnjaka ili stropa.

Ali, možda je i najbolje poslušati astrologe, numerologe, parapsihologe, vidovnjake i zvjezdočatce raznih fela i odagnati od sebe negativnu energiju, odnosno crne slutnje pa se nadati da se ništa loše u budućnosti više neće dogoditi. Možda su upravo crne slutnje te koje dovode do ovakvih tragedija, a ne sumnje da izvođači svoj posao rade nestručno i neodgovorno, da inspekcije zbog korupcije ili straha uopće ni ne rade svoj posao i sve to pod blagoslovom vlasti. Možda je, zapravo, najbolje na sve ovo gledati kao na vremensku prognozu i, umjesto »hoće li padati kiša«, pomisliti »valjda kod nas neće iskočiti još jedan vlak«, zatvoriti oči i sjetiti se riječi Scarlett O'Hare: »Plakat ću sutra«. Ili se pak prisjetiti Koste Kojota koji je, nakon što mu se kućica iznenada našla na pruzi, vidjevši kako vlak juri prema njemu jednostavno navukao zastor.

Z. R.

Novo ime brzog voza..

Običaj na *Vodeni ponediljak*

Polivači i dalje kucaju na vrata

Običaj i dalje živi u Subotici i Somboru, a u Tavankutu je prikazan u izvornom obliku

Običaj polivača na *Vodeni ponediljak* i danas je živ kod bunjevačkih Hrvata u Bačkoj. Pokazao je to i ovogodišnji blagdan Uskrsa.

Nekad i danas

Naime, drugog dana Uskrsa mladići se okupljaju u skupine i obilaze kuće u kojima ima djevojaka, a one ih dočekuju s uzbuđenjem. Nakon kratkog pozdrava mladići ih simbolično *polivaju* vodom – nekada bunarskom, a danas parfemom ili vodom iz špricaljki. Vjeruje se da taj čin donosi blagostanje tijekom cijele godine i nagovještava nove ljubavi.

Nakon *polivanja* slijedi darivanje: djevojke poklanjaju po šareno jaje, cvijet i naranču. Nekada ovaj običaj nije bio samo zabava nego i prilika da se mladi upoznaju i zbliže te na koncu možda sklope i brakovi.

Kako je **Bela Gabrić** u knjizi *Narodni običaji bačkih Hrvata – Polivači* opisao, u *polivanje* su išli i još nedorasli momci (*švigarci*) koji su *polivali* svoje vršnjakinje (*švigarice*). Kasnije, osim momaka, ovaj običaj su zadržali i oženjeni ljudi koji imaju sinove. Od šezdesetih godina prošloga stoljeća, a još učestalije od devedesetih, osim momaka u *polivanje* odlaze muškarci svih dobnih skupina i polijevaju sve pripadnice ženskog spola.

Obnova izvornog oblika

Članovi HKPD-a *Matija Gubec* u Tavankutu obnovili su u ove godine običaj *polivača* u izvornom obliku. U posjete po selu išli su zaprežnim kolima, u tradicijskom svečanom ruhu i u pratnji tamburaša, a djevojke su *polivali* bunarskom vodom.

»Ovo nije samo sjećanje na prošlost – ovo je snaga zajedništva i mladosti koja s ponosom nosi svoje ime i svoju tradiciju. Svaka kap vode i svaki zvuk tambure danas svjedoče

Tavankut

da naša baština ima sigurnu budućnost», navode u *Gupcu*.

Običaj *polivača* sačuvan je i u Somboru. I tamo su ove godine članovi HKUD-a *Vladimir Nazor* išli u *polivanje* po okolnim salašima.

Inače, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata običaj *polivača* uvrstio je u registar nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji. U tekstu etnologinje dr. sc. **Milane Černe- lić**, koji je objavio ZKVH, pojašnjava se povijesno utemeljenje ovog običaja. Prema predaji, žene na Uskrs bile su prve koje su proširile radosnu vijest o Isusovu uskrsnuću. Uz to, vjerovanje je da su vidjevši da je Isusov grob otvoren, to ispričale apostolima, a oni su ih polijevali vodom kako bi došle k sebi, jer su mislili da izmišljaju.

H. R.

Tavankut

Sombor

Običaji koji žive

Mladići u ulozi čuvara već 60 godina

Nakon muke Gospodina našega Isusa Krista i Njegovog polaganja u grob, dok iščekujemo Njegovo Uskrsnuće, u Subotici i okolici postoji tradicija čuvanja Božjeg groba.

Čuvari Božjeg groba već na Veliki petak imaju svoju prvu »stražu« i sve dok je otvorena crkva čuvaju Isusa u grobu. U subotu ujutro, pa do večeri, odnosno obreda uskrsnog bdjenja, oni se cijeli dan smjenjuju i čuvaju Isusa u grobu. Momci su odjeveni u bunjevačku narodnu nošnju – u crna svečana odijela (čakšire, čizme, bijela košulja, crna kravata i sako), a na ruci imaju žuto-bijelu traku koja podsjeća na papinsku zastavu. Svake godine okupi se od 30 do 60 momaka, a smjene su po 20 minuta.

Podaci govore kako je tu ulogu nekada činila vojska, odnosno vatrogasci, a od 1966. godine pa na ovamo katedralni kapelani počeli su okupljati mladiće koji su vršili počasnu stražu kraj Isusova groba. Prvo su oni bili odjeveni u građanska odijela, a po svjedočenju **Petra Stantića**, koji je pokrenuo prijatelje da se odjenu svi u nošnju, od 1982. godine to je postala redovita praksa.

Ne postoje dokazi o incidentima, ali samo prisustvo mladića, odnosno čuvara već doprinosi da do toga ni ne dođe. Njihova prisutnost, sabranost i poštovanje prema Gospodinu, potiče i molitvu u tišini.

Posljednjih nekoliko desetljeća, a tako i danas, čuvari mogu biti samo neoženjeni muškarci koji su primili sakrament krizme. Ono što je hvalevrijedno jeste da je ovaj običaj usko vezan uz liturgiju Velikog petka i Velike subote, a momci dolaze svojom voljom i bez ikakve nagrade, nego je sve prožeto vjerom.

Na Veliku subotu u određeno vrijeme čuvaru *Božjeg groba* okupi biskup i porazgovara s njima, te im kaže par poticajnih riječi. Ujedno se i skupa fotografiraju, što ostaje zabilježeno za naredna pokoljenja. Imaju svoje dnevnike u koje se uvode podaci tko je koje godine bio među *čuvarima* i tko je u kojoj smjeni bio. Također, u spomenuti dnevnik upisuju se i »novi«.

Čuvari imaju i važnu ulogu tijekom obreda Uskrsnuća jer svečano unose kip Uskrslog Isusa.

Nakon obreda Uskrsnuća u subotičkoj katedrali čuvari *Božjeg groba* odlaze na prijem kod biskupa čestitati mu Uskrs.

Čuvari *Božjeg groba* još se organizirano okupljaju za Tijelovo i u novije vrijeme i za svečanu povorku *Dužijan-ce*.

Iz ovog običaja Hrvata u Vojvodini generacijama unazad stasavaju dobri vjernici, koji su primjer mladima i koje prati glas dobrih mladića.

Ž. V.

Foto: Ivana Piuković

HGU „Festival bunjevački pisama“

Jo Lajoša 4/a 24000 Subotica

Telefon: +381(0)63/80-87-836

e-mail: hgu.fbp@gmail.com

PIB: 106434484

Matični broj: 28003838

Tekući račun: 205-153399-59

Devizni račun: RS35205007080003304524

SWIFT-BIC: KOBRRSBG

NATJEČAJ

Za skladbe koje će se izvesti na
26. FESTIVALU BUNJEVAČKI PISAMA
Festival će biti održan 27.09.2026. u Subotici

Temeljna svrha ovoga festivala je promocija i popularizacija nove bunjevačke pisme i poticaj svima, a osobito mladima kako bi sami pridonijeli očuvanju i unapređenju kulturne baštine svoga roda i naroda.

PROPOZICIJE NATJEČAJA:

1. Tekst i glazba trebaju predstavljati život i običaje bačkih Bunjevaca – Hrvata;
2. Tekst pjesme mora biti pisan ikavicom ili ijekavicom;
3. Pjesma može imati 3 ili 4 strofe;
4. Dužina pjesme je od 3 do 5 minuta;
5. Note (melodija, akordi) i tekst treba dostaviti u PDF obrascu;
6. Uz tekst i melodiju obvezno dostaviti i demo snimku (WAV);
7. Radovi prethodno ne smiju biti izvođeni (premijerno izvođenje);
8. Jedan autor može dostaviti najviše 3 skladbe;
9. Primljeni radovi se ne vraćaju;
10. Radovi se šalju putem maila na hgu.fbp@gmail.com s naznakom: ZA 26. FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA
11. Nakon odabira najboljih radova, stručna komisija će autore izvijestiti o rezultatima;
12. Festival se organizira isključivo na volonterskim principima, te se radovi neće honorirati;
13. Autor skladbe koja je odabrana za izvedbu na festivalu samim njezinim slanjem daje svoj neopozivi pristanak da se skladba studijski snimi, izda na nosaču zvuka, video zapisu radi popularizacije festivala i objavi putem društvenih mreža.

Natječaj je otvoren *od dana objavljivanja do 31.5.2026.*

Skladbe slati na mail adresu:

hgu.fbp@gmail.com

s naznakom: ZA 26. FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA

Predstavljene bereške cipele

HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* predstavilo je u četvrtak, 2. travnja, repliku tradicionalnih bereških šokačkih cipela s kraja XIX. stoljeća.

Cipele su izrađene od kože, s bogato vezenim gornjim dijelom, što ih čini estetski vrijednima, ali i skupima za izradu. Upravo zbog visoke cijene vremenom su ih zamijenile jednostavnije papuče koje su Šokice nosile tijekom cijele godine.

Za sada je udruga izradila dva para, a plan Društva je izraditi još nekoliko kako bi ih članice mogle nositi na folklornim nastupima i tako očuvati dio tradicijske nošnje.

»Kraj XIX. stoljeća vrijeme je kada su Šokci iz Bačke i Slavonije živjeli skromno, ali dostojanstveno i duboko povezani sa zemljom, vjerom i običajima. Život nije bio lak. Živjelo se od rada, zemlje, stoke i zanata. Svaki komad ruha imao je svoju svrhu i vrijednost. Nije se kupovalo često, već se čuvalo, popravljalo i prenosilo s koljena na koljeno. Tako i ove cipele nisu bile za svaki dan. Nosile su se u posebnim prilikama. Za blagdane, krštenja, svatove, velike obiteljske događaje. Svaka djevojka i žena imala je želju imati cipele koje će upotpuniti šokačku nošnju«, kazao je na predstavljanju predsjednik HKPD-a *Silvije Strahimir Kranjčević* **Milorad Stojnić**.

Z. V.

Uskrsna radionica u Beregu

HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega u četvrtak, 2. travnja, je u Osnovnoj školi *Moša Pijade* organiziralo radionicu izrade uskrsnih jaja – *broćki*.

Broćka je naziv za uskrsna jaja koja se ne boje, već se ukrašavaju lijepjenjem tkanine na njih.

»Postoje zapisi s kraja 19. stoljeća da su se *broćke* izrađivale u Beregu. Broć je naziv za vrstu biljke iz koje se dobivala crvena boja. Nekada su se *broćke* pravile tako da se na jaje lijepila tkanina od ostataka materijala za nošnju, i to pomoću brašna«, kaže predsjednik HKPD-a *Silvije Strahimir Kranjčević*, **Milorad Stojnić**.

Kasnije su počeli pristizati novi materijali i lijepila, ali su *broćke* zadržale svoj prepoznatljiv izgled.

»Jaje se prvo ispuhne, osuši, a zatim se na njega lijepije trake izrezane tkanine. Na spojeve se lijepi trakica. Potom izrađujem *škovrtlje*, što je ruža od tanke trake, pričvrstim je pribadačom za jaje i na kraju ide traka na kojoj jaje visi«, kaže voditeljica radionice **Anica Krizmanić**.

Posebno uskrsno jaje je jaje s *drhtavicom*. Poklanjala ga je djevojka momku, a on bi njoj kasnije darovao licitarsko srce, nakon čega bi na jesen uslijedilo vjenčanje.

»Jaje se ukrašavalo tankim nitima koje su se vadile iz oglavlja koje je nosila djevojka«, kaže Stojnić.

Ovom radionicom u osnovnoj školi u Beregu, *Kranjčević* želi očuvati ovaj dio šokačke tradicije.

Z. V.

Ove godine planirana sjetva 30.000 hektara šećerne repe

Između cijene i zahtjevne proizvodnje

»Proizvodnja košta koliko i prihod od 50 tona repe i ako uzmemo da je godina dobra i da je izvađeno 60 tona po hektaru, pitanje je isplati li se toliki posao za zaradu od 10 tona repe, a u suši nemamo ni taj 'ostatak' od 10 tona«, kaže Tomislav Lukić

Ratarska kultura koja »otvara« proljetnu sjetvu je šećerna repa. Sjetva je počela polovicom ožujka, a šećerane u Srbiji ugovorile su 30.000 hektara slatkog korijena. Repa je ostala jedina kultura u čiju proizvodnju poljoprivrednici ulaze s ugovorenom cijenom. Ona je ove godine od 45 do 47 eura po toni, uz osiguran repromaterijal i financijske avanse za proizvođače. Međutim, to nije dovoljno da poljoprivrednike više zainteresira za ovu proizvodnju, pa je trend smanjenog interesa za repu nastavljen i ove godine. Ako se promatra razdoblje od 25 godina unazad, može se reći da je proizvodnja prepolovljena. Nekadašnjih 75.000 hektara sada se svelo na oko 30.000. Takvi trendovi mogu se pratiti i u regiji zapadne Bačke koja važi za područje povoljno za proizvodnju repe, ali je već godinama poljoprivrednici i tamo izbjegavaju.

Za 25 godina površine prepolovljene

Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku, u 2025. godini šećerne repe bila je posijana na 34.382 hektara, što je bilo za četvrtinu manje od sjetvenih površina u 2024. godini. Prinos je prošle godine bio 52,5 tone po hektaru, pa je ukupna proizvodnja bila iznad 1,8 milijuna tona.

No, ne smanjuju se samo površine pod šećernom repom već i izvoz koji je prošle godine bio za 43 posto manji od godine prije i na ino tržište otišlo je samo 44.800 tona šećera.

Od nekadašnjih 14 šećerana u Srbiji, prerada šećerne repe svela se samo na tri: šećeranu *Crvenka*, koja je u vlasništvu grčke kompanije *Hellenic Sugar* i šećerane u Vrbasu i Pećincima u vlasništvu *Sunoko* grupe. Ostale šećerane počele su se gasiti početkom 2000-ih u vrijeme privatizacije. Nisu na ruku proizvođačima i prerađivačima išla ni globalna kretanja na tržištu koja su uvjetovala smanjenu potražnju šećera od šećerne repe.

Dobit i prinos

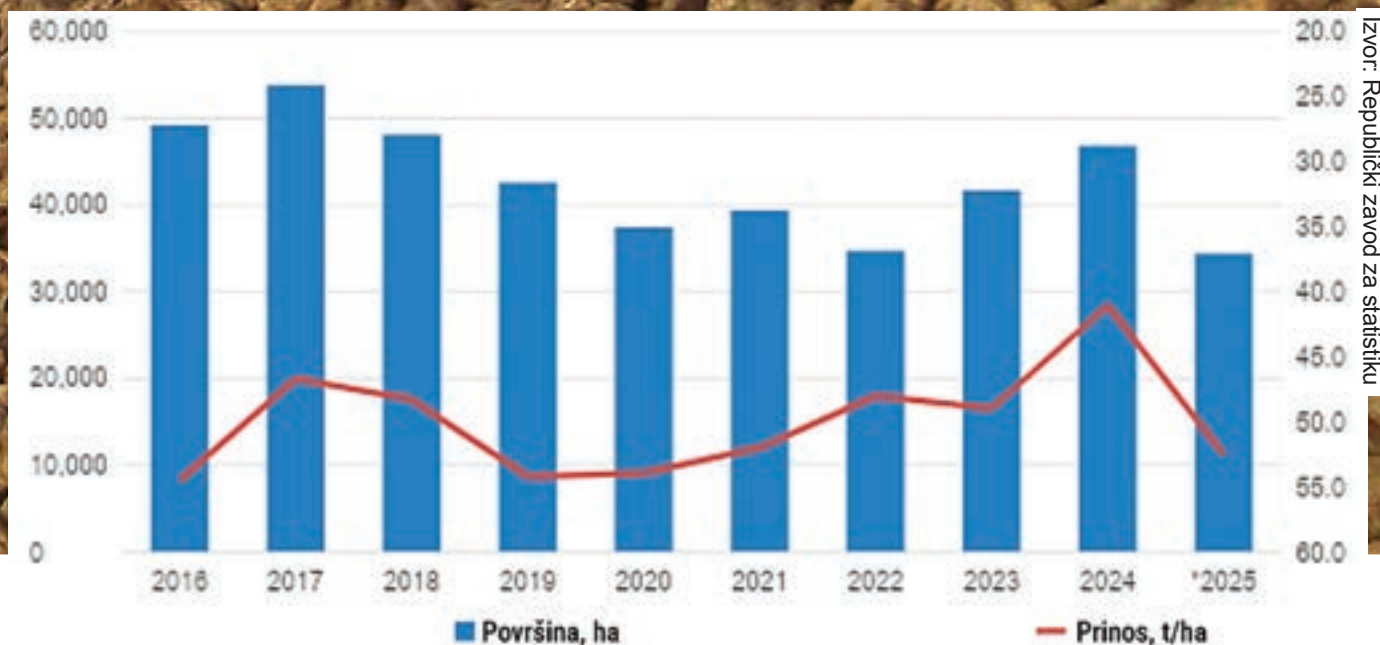
Zbog hladnog proljeća poljoprivrednici ove godine nisu žurili sa sjetvom repe, i kako kaže savjetodavac u Poljoprivrednoj stručnoj službi Sombor **Zoran Boca**, ove godine sjetve nije bilo u veljači, već je počela oko 10. ožujka.

»Sjetva je skoro završena i usjevi iz prvih rokova su već nikli. Očekuje se da će ove godine u zapadnoj Bačkoj biti posijano oko 9000 hektara«, kaže Boca.

Zvonko Lukić, poljoprivrednik iz salaša Nenadić kraj Sombora, godinama je u svojoj sjetvenoj strukturi imao šećernu repu. Ove godine neće je biti.

Najosjetljivija faza razvoja

Na području Zapadnobačkog okruga sjetva šećerne repe traje i dalje. Kako je objavila Prognozno- izvještajna služba – Regionalni centar Sombor, usjevi iz ranijih rokova sjetve nalaze se u različitim fazama nicanja i razvijenih kotiledona, dok se nicanje usjeva iz kasnijih rokova sjetve na većini parcela očekuje tijekom ovog tjedna. Šećerna repa je sada u najosjetljivijoj fazi pa je potrebno redovito obilaziti parcele, i to u najtoplijem dijelu dana radi utvrđivanja prisustva repine pipe kao i fenofaze razvoja usjeva.

Izvor: Republički zavod za statistiku

»Proizvodnju sam ugovarao sa šećeranom iz Crvenke, ali zbog toga što je šećerana u fazi prodaje nisu mogli osigurati sjeme za sjetvu, a nisam htio ugovarati sjetvu s drugom šećeranom, pa sam odustao. Umjesto repe, bit će suncokret«, kaže Lukić.

Razlog što od repe nije odustajao godinama je dobra zarada.

»Kada kažem dobra zarada, to je u toj godini. Ali, ako gledamo šire, repa 'troši' zemlju i naredne godine na tim parcelama prinosi kultura koje se siju poslije repe budu manji. Nekada smo na repišta sijali kukuruz, ali kukuruz sada manje rodi i na drugim njivama, pa smo prešli na ječam i pšenicu, eventualno suncokret«, kaže Lukić i dodaje da će, ako crvenačka šećerana bude prodana i konsolidira se, naredne godine opet nastaviti proizvodnju repe jer ona je ipak zaradu donosila i u prethodnim sušnim godinama.

Cijena koja mu je nuđena za ovu godinu bila je 47 eura po toni, bez PDV-a, koji je 8 posto, odnosno 10 posto za poljoprivrednike koji su u PDV-u. Kaže kako je to korektna cijena.

»Posljednjih godina od šećerane sam uzimao samo sjeme, dok sam sredstva za zaštitu kupovao, jer je to povoljnije nego da se zadužujem u šećerani«, kaže Lukić.

Tomislav Lukić iz somborske zadruge *Poljoprivrednik* kaže da su ovog proljeća repu sijali samo oni koji su morali, odnosno koji su se zadužili kod šećerana. Razlog za sve manji interes za sjetvu šećerne repe Lukić vidi u skupoj proizvodnji koju mogu nadoknaditi samo izvanredni prinosi.

»Proizvodnja košta koliko i prihod od 50 tona repe i ako uzmemo da je godina dobra i da je izvađeno 60 tona po hektaru, pitanje je isplati li se toliko posao za zaradu od 10 tona repe, a u suši nemamo ni taj 'ostatak' od 10 tona«, kaže Lukić.

Uz to, on podsjeća da je na repištima proizvodnja u narednoj godini loša. Kao primjer navodi 2011. kada su prinosi repe bili vrhunski, a onda je došla naredna sušna godina i prinosa kukuruza na repištima nije bilo.

»Mi stariji proizvođači možda još po nekoj inerciji ulazimo u sjetvu šećerne repe, ali mladi se ne žele baviti tom proizvodnjom i mislim da će trend pada proizvodnje repe biti nastavljen«, kaže Lukić.

Z. V.

ZAVOD ZA KULTURU ■
VOJVOĐANSKIH HRVATA

▶ **RASPISUJE**
NAGRADNI NATJEČAJ ZA UČENIKE SREDNJIH ŠKOLA

SNIMI KRATKI FILM MOBITELOM

O MATERIJALNOJ KULTURNOJ
BAŠTINI HRVATA U SRBIJI

Predstavite materijalnu
kulturnu baštinu
svoje sredine!

TEME:

Arhitektura

- Sakralni objekti: crkve, kapele, samostani, njihov vanjski i/ili unutrašnji izgled
- Narodno graditeljstvo: salaši i stare obiteljske kuće (građanske i seoske)
- Objekti javne namjene: sjedišta udruga i ustanova, domovi kulture

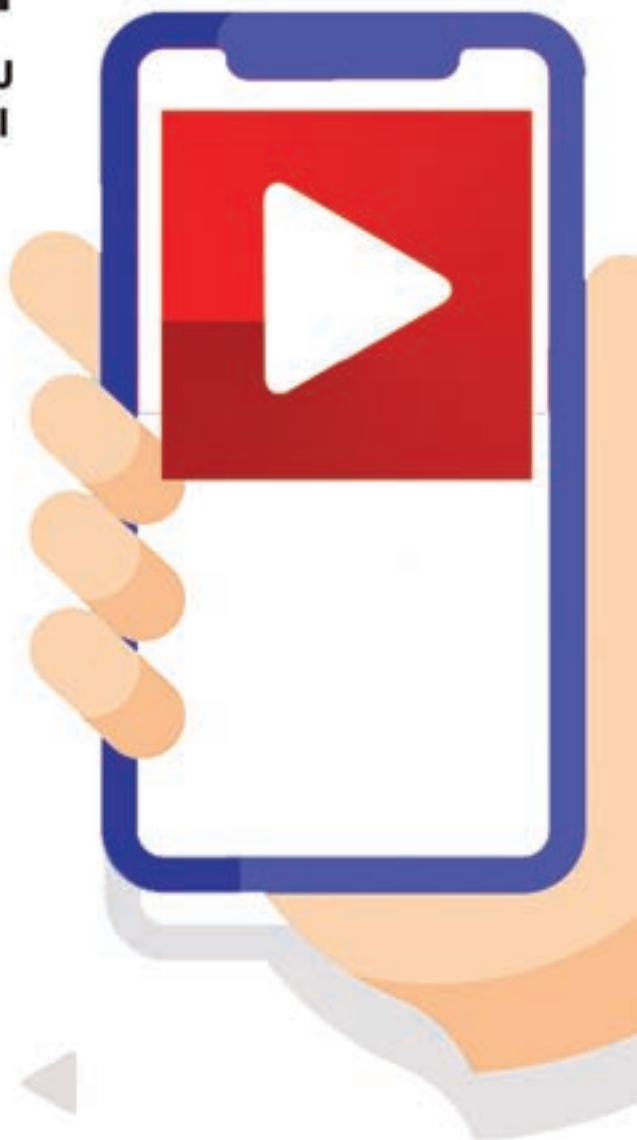
Kiparstvo

- Djela hrvatskih kipara/ica u javnom prostoru Srbije (spomenici, spomen-obilježja i poprsja)
- Kipovi u sakralnim objektima
- Križevi krajputaši

Slikarstvo

- Djela hrvatskih slikara/ica u muzejima, galerijama, sakralnim objektima (oltarne slike) i u privatnom vlasništvu
- Slike od slame

Natječaj traje od 30. 1. 2026. do 1. 6. 2026.

▶ **Osvoji vrijedne nagrade.
Glavna nagrada MOBITEL!**

Upute o izradi i slanju filmova na www.zkvh.org.rs/aktualnosti/natjecaji
ili skeniraj QR kod.

Javni poziv za dodjelu zvanja i priznanja

SUBOTICA – Povjerenstvo za dodjelu zvanja i priznanja objavilo je javni poziv za sudjelovanje u predlaganju građana i organizacija na području grada za dodjelu zvanja *Počasni građanin* i priznanja *Pro urbe*. Zvanje *Počasni građanin* dodjeljuje se za istaknuto i trajno životno

djelo u području znanosti, gospodarstva, umjetnosti, obrazovanja i odgoja, kao i za rezultate postignute u javnom životu i razvoju kulturnog stvaralaštva, i to fizičkim osobama koje su svojim djelima i djelovanjem pridonijele podizanju ugleda grada u zemlji i inozemstvu. Priznanje *Pro urbe* dodjeljuje se pravnim i fizičkim osobama, kao i drugim organizacijama, za istaknute znanstvene, kulturne i umjetničke aktivno-

sti, odnosno za značajnu djelatnost u obrazovanju, komunalnom, socijalnom, zdravstvenom i gospodarskom području, kao i onima koji su svojim radom pridonijeli većem stupnju razvoja javnog reda i mira te osobama koje su svojim sportskim i drugim rezultatima prionjele slavu svoga grada.

Pisani prijedlozi s obrazloženjem podnose se osobno u Gradskom uslužnom centru ili poštom Skupštini grada Subotice, s naznakom »za Komisiju za dodjelu zvanja i priznanja«, kao i napomenom odnosi li se prijava na zvanje *Počasni građanin* ili priznanje *Pro urbe*, a obvezno i u elektroničkom obliku na e-mail zvanja.priznanja@subotica.ls.gov.rs do 20. travnja.

Detaljnije informacije mogu se pronaći na internetskoj stranici Grada: www.subotica.ls.gov.rs, u odjeljku *Natječaji i oglasi*.

Uskrs u ozračju suvremenih izazova

SOMBOR – U subotu, 11. travnja, u prostorijama župe Uzvišenja sv. Križa, s početkom u 16.30 sati, bit će održan panel diskusija s temom *Uskrs u ozračju suvremenih izazova*. U programu koji organizira UG *Urbani Šokci* sudjeluju mr. sc. **Ljubica Gligorević**, vlč. dr. sc. **Marinko Stantić** i vlč. **Nebojša Stipić**.

Navečer, od 19 sati, u crkvi Presvetog Trojstva u Somboru bit će održan koncert uskrsnih pjesama pod naslovom *Radosna je duša moja*. Sudjeluju pjevačke skupine iz Zagreba, Novih Perkovaca, Županje, Subotice, Monoštora i Strizivojne.

Pop Ćira i pop Spira u Kolu

SUBOTICA – U idući petak, 17. travnja, u HKC-u *Bunjevačko kolo*, gostovat će predstava *Pop Ćira i pop Spira* u izvođenju Amaterskog pozorišta *Đorđe Damjanov Đekša*

iz Jaše Tomića. Riječ je o scenskoj adaptaciji istoimenog romana **Stevana Sremca**, jednog od najpoznatijih djela srpske književnosti. Režiju predstave potpisuje **Darko Grahovac**. Početak je u 19 sati. Ulaznice, po cijeni od 300 dinara, moći će se kupiti prije početka predstave.

Preprekovo proljeće u Novom Sadu

NOVI SAD – HKUPD *Stanislav Preprek* iz Novog Sada organizira pjesničku manifestaciju *Preprekovo proljeće 2026*, koja će biti održana 24. travnja u Digitalnom omladinskom centru Gradske biblioteke Novog Sada (Vojvođe Putnika 1). Početak je u 19 sati.

Poziv za Liru naivu

SUBOTICA – Hrvatska čitaonica Subotica i Bunjevačko-šokačka knjižnica *Ivan Kujundžić* pri KD-u *Ivan Antunović* Subotica upućuju poziv za 24. susret hrvatskih pučkih pjesnika pod nazivom *Lira naiva 2026*. Zainteresirani pjesnici trebaju poslati 3-5 svojih (neobjavljenih) pjesama koje mogu biti pisane standardnim hrvatskim jezikom ili ikavicom (bunjevačkom ili šokačkom), a bit će objavljene u zbirci izabranih stihova.

Pokrajinski susret *Lira naiva 2026* bit će održan 12. rujna 2026. godine u Sonti. Pjesme i prijavu (s kraćom biografijom te fotografijom/portret), u wordu, treba poslati do 1. lipnja 2026. na adresu: Hrvatska čitaonica, Bele Gabrića 21, 24000 Subotica ili putem elektroničke pošte na adresu katarina.cellkovic@gmail.com. Detaljnije informacije mogu se dobiti putem telefona na broj +381/64-659-07-52.

Zavičajna galerija Dr. Vinko Perčić iz Subotice

Izbor slika iz legata

Zavičajna galerija Dr. Vinko Perčić iz Subotice objavila je nedavno publikaciju/katalog *Izbor slika iz legata Galerije*. Katalog prati aktualni postav u toj Galeriji predstavljajući pedesetak slika 42 autora i autorica, među kojima dominiraju zavičajni umjetnici (**Béla Farkas, Sándor Oláh, Jelena Čović, András Hangya, Angelina Mačković, Lukács Dyelmis, Marko Horvatski, Ivan Tikvciki, Gustav Matković, Imre Vinkler...**). Slike datiraju od 1906. do kraja 70-ih 20. stoljeća, a zastupljene tehnike su ulje, tempera, akvarel i kombinirana tehnika. Djela je odabrao ravnatelj i kustos Galerije **Spartak Dulić**.

»U okviru svoje djelatnosti Galerija posljednjih godina predstavlja tematske segmente legata i do sada su to bili crteži,

grafike i predmeti primijenjene umjetnosti. Sada prikazujemo izbor slika, a glavni kriterij pri njihovom odabiru bila je kvaliteta radova. Za *Noć muzeja* u svibnju planiramo proširiti postav s još slika i grafika«, kaže Dulić.

Spomenuta subotička galerija čuva zbirku umjetničkih djela koja je nastala zahvaljujući kolekcionarskom radu dr. **Vinka Perčića** (1911. – 1989.), ljubitelja umjetnosti i mecene. U legatu se nalazi oko 500 eksponata (slika, crteža, djela primijenjenih umjetnosti i predmeta iz radne sobe i ostalih prostorija), a i sam darovani objekt u kom se Galerija nalazi definiran je kao zaštićeno kulturno dobro.

D. B. P.

In memoriam

Stipan Prčić Baća (26. 12. 1939. – 4. 4. 2026.)

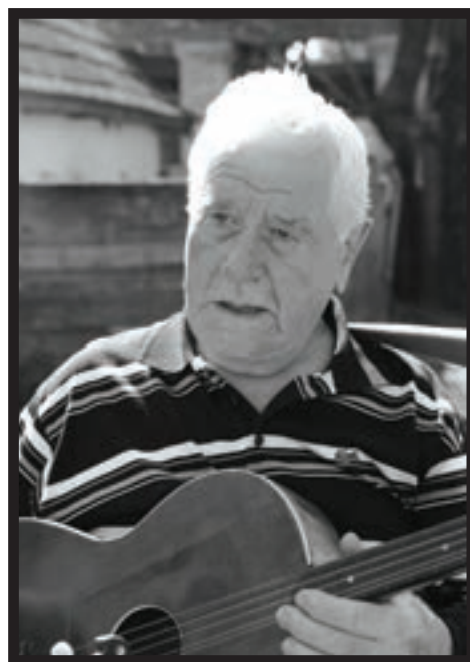
U subotu, 4. travnja, u 87. godini života, preminuo je Stipan Prčić Baća, tamburaš, učitelj tamburaša, kompozitor i aranžer iz Gornjeg Tavankuta. Poznat je kao jedan od osnivača (1976. godine) i dugogodišnji član Subotičkog tamburaškog orkestra (STO), s kojim je nastupao na brojnim koncertima, festivalima, natjecanjima u zemlji i inozemstvu. Također, bio je i istaknuti tamburaš i dugogodišnji član HKPD-a *Matija Gubec* u Tavankutu.

Među tamburašima u Subotici i okolici ostavio je neizbrisiv trag. Kao kontrat postavio je visoke standarde sviranja toga instrumenta, a unatoč tomu što je imao skromno muzičko obrazovanje (kod Lazara Malagurskog i Pere Tumbasa Haje), znao je napisati aranžman za cijeli orkestar.

Napisao je i više autorskih pjesama, a neke od njih su izvedene i na *Festivalu bunjevački pisama* u Subotici.

»Bio nam je svima uzor i velika podrška. Iza sebe je ostavio brojne pjesme i bezvremenske aranžmane. U muzici nas je učio težnji k umjetničkoj perfekciji. Njegova djela će govoriti umjesto njega i nastaviti da žive kroz sve nas«, objavio je STO u povodu Prčićeve smrti.

Sahranjen je u utorak, 7. travnja, na groblju u Gornjem Tavankutu.

Objavljena monografija o crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu

Povijesni materijal napisan za budućnost

Prije tri mjeseca župa Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu objavila je monografiju *Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu*. Knjiga je pripremana u sklopu obilježavanja 300 godina od obnove zemunske župe (2021. godine). Monografiju je priredila arhivistica **Milica Spasić**, a uredio zemunski župnik preč. **Jozo Duspara**. Povijest zemunske crkve ispričana je na osnovu arhivskih dokumenata koji su prikupljeni tijekom godina kao i istraživanjem različitih izvora i zapisa.

Na mjestu današnjeg Zemuna ljudska naselja postoje punih sedam milenija. Od malog neolitskog sela, preko keltskog i rimskog Taurunuma, srednjovjekovnog utvrđenog grada i turske varoši, razvijao se današnji Zemun. Prvi zapisi o župi Zemun datiraju iz 1332. godine. Već tada je u mjestu postojala rimokatolička crkva. Dolaskom Turaka crkva je bila razorena, a nakon osvajanja Zemuna od Habsburga 1717. godine i odlaska Otomanskog carstva, u grad se vraćaju kršćani. Godine 1721. u Zemun dolaze svećenici kapucinskog reda, koji su tada obnovili zemunsku župu.

»Davno je živio župnik koji je svoj vječni počinak našao na zemunskom groblju, dr. **Alojzije Vincetić**, pisac vrlo iscrpne spomenice iz koje su nam postali dostupni mnogi čimbenici važni za povijest grada i ove župe. Velečasni Vincetić opisao je događaje počevši od same obnove župe 1721. godine, sve do blizu kraja svoga života, zbivanja veoma važna za praćenje rasta župe i izgradnju crkve u njenom današnjem obliku. Njegove opise relevantnih događaja vezanih za župu nastojali smo prilagoditi i približiti čitatelju našeg vremena, a za izlazak knjige je na poseban način zaslužna Milica Spasić, koja je svoje umijeće proisteklo iz cjeloživotnog bavljenja arhivistikom povezala sa željom da nešto od toga umijeća ovom knjigom ostavi budućim naraštajima, približivši im slavu prošlost naše župe«, navodi autor monografije preč. Jozo Duspara, dodajući: »Istražujući arhive u župi, gradu i biskupiji, nastojali smo pratiti razvoj župe poslije odlaska Turaka i prenijeti entuzijazam svećenika i samih župljana. Možemo konstatirati da je zemunska župa kroz svoju povijest stajala kao svjetionik i svjedočanstvo toga kako su se Crkva na ovim prostorima i zajednica okupljena oko nje podizale iz pepela i stajale na noge, svjedočeći tako cijelom svojom povijesti osnovno poslanje primljeno od Krista, pouzdajući se u Njega, kako je Gospodin obećao onima koji su Ga slijedili. Knjiga je pisana na temelju mnogih arhivskih podataka i studija, kao i zapisa mojih predšasnika, vođenih osjećajem odgovornosti da duh

vremena u kojem su živjeli prenesu i nama koji danas živimo i onima koji će sutra živjeti. Zahvalnost također dugujem svećeniku i profesoru dr. **Nikoli Škalabrinu** iz Đakova, porijeklom iz Zemuna. On je valjano i iscrpno opisao nastanak župe sv. Vendelina, gradnju i napokon rušenje nekadašnje crkve, u povijesnom kontekstu progona njenih vjernika, čiji duh i danas nastavlja živjeti u njihovim potomcima širom svijeta«.

Budući da još ima neistražene građe s ovom tematikom, plan je u budućnosti objaviti prošireno izdanje monografije.

S. D.

Bojan Temunović, glazbenik, ilustrator i tatoo majstor

Osim tambure, u Bojanov je glazbeni svijet u sedmom razredu ušla i gitara. Kao gitarist ostavio je autorski trag u projektima poput progresivnog metal benda Sirius i jazz fusion kvarteta Alt Bags

Jazz, metal i tambura

Bojan Temunović svestrani je kreativac iz Subotice. Njegova prva ljubav je muzika: počeo je kao tamburaš, a kasnije svoje je umijeće prikazao u autorskim bendovima metal i jazz orijentacije. Također, s uspjehom se oprobao i kao ilustrator što ga je na neki način pripremio za još jedan nesvakidašnji izazov – posao tattoo majstora, kojim se posljednjih godina bavi.

Rođen 1996. u Subotici, naš je sugovornik završio Osnovnu školu Đuro Salaj, a potom i Gimnaziju Svetozar Marković u rodnom gradu. Njegova muzička priča započinje već u sedmoj godini, kada, skupa s rođenim bratom Ivanom, počinje učiti tamburu u Subotičkom tamburaškom orkestru. Prva nastavnica mu je bila Ruža Torbai. Isprva je svirao bas-primu, a kasnije prelazi na kontru.

Krajem osnovne škole s kolegama iz STO-a osniva ansambl Derani te, kako kaže, počinje skidati pjesme i učiti »šablone«. Kasnije prelazi u ansambl Rujna zora, a od 2014. u ansamblu Uspomena ali i s drugima, redovito, a ponekad i danas, svira u »kafani«. Kao tamburaš,

nastupao je i na festivalima, poput Festivala bunjevački pisama u Subotici.

Metal i Sirius

Osim tambure, u Bojanov je život u jednom trenutku ušla i gitara, a s njom i »tvrđi zvuk«.

»U sedmom razredu otac mi je nabavio neku, ne baš kvalitetnu akustičnu gitaru te se tu počinjem zanimati za taj instrument. Poslije nekih godinu dana došla je i prva električna gitara«, prisjeća se on.

Kao mladi gitarist poseban interes pokazivao je za heavy metal. Uz klasike tog žanra, zanimao se za tada popularni nu-metal zvuk.

»Kad smo bili šesti ili sedmi razred, drugar mi je dao CD s raznim, pa tako i novijim nu-metal bendovima. U srednjoj sam formirao bend s drugarima iz škole i počeli smo skidati muziku bendova koji su nas zanimali, i tu su krenule i prve svirke. Kasnije sam s članovima koji su

bili različitih generacija napravio autorski bend *Sirius* gdje smo svirali progresivni metal, inspirirani bendovima kao što je *Tool*. Pjevali smo uglavnom na engleskom ali i na srpskom, a trajali smo neke četiri godine«, priča Temunović.

Sirius je svirao na zaječarskoj *Gitarijadi* i festivalu *Omladina* u Subotici, a, iako više ne »praše«, njihova kompleksna i tehnički zahtjevna muzika još uvijek živi na *soundcloudu*.

Uplivi u jazz

Nakon metala Bojan se zainteresirao za jazz. U tom smislu, posebno mu je bio inspirativan koncert poznatog sastava *Snarky Puppy* u Beogradu. Baš u to vrijeme, preko kolege klavijaturista, saznao je i za *Summer Jazz* akademiju u Novom Sadu, gdje je primljen. Na toj akademiji »rodio« se njegov idući glazbeni projekt – *Alt Bags*.

»Akademija je trajala pet dana uz brojne radionice. Jedne večeri imali smo jam session na kojem smo se na bini našla nas četvorica koji ćemo kasnije napraviti jazz fusion band *Alt Bags*. U toj fazi baš sam puno učio, istraživao harmonije i skale. Posebno me jazzu privukla improvizacija. Tek sam kroz jazz shvatio koliko ne znam o muzici, iako sviram od djetinjstva. Posebno su mi bili zanimljivi gitarist **George Benson** i basist **Victor Wooten**. S *Alt Bagsom* smo snimili četiri autorske kompozicije koje možete pronaći na Youtubeu«, objašnjava on.

Po povratku u Suboticu jedno je vrijeme svirao s mladim lokalnim jazz muzičarima, okupljajući se na jam lab sessionima koji, kako dodaje, nisu zaživjeli. Zanimljivo je i da je Bojan svoje poznavanje tambure i jazzu uspio spojiti u jednom projektu – »Jazzvonko«. U pitanju je trio (gitar, bas i bubnjevi) koji izvodi pjesme proslavljenog **Zvonka Bogdana** u originalnim jazz aranžmanima. Za sada su imali dvije svirke u subotičkom JMS klubu.

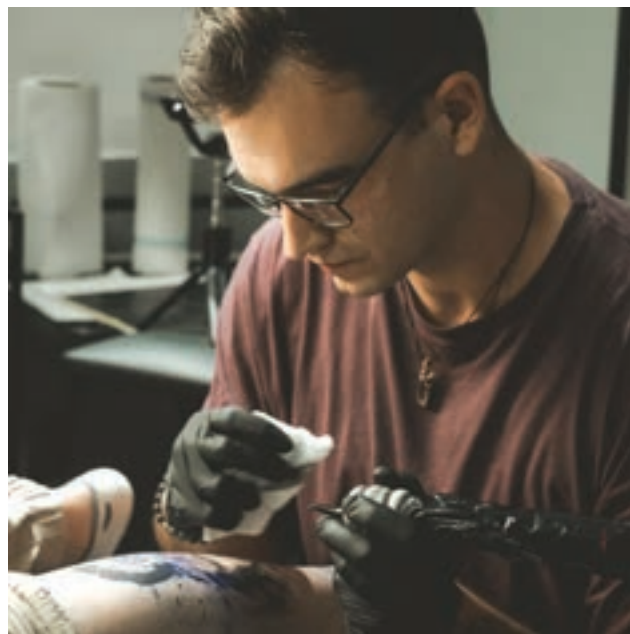
Trenutno svira kao gitarist u *Ex-Yu Bendu*.

Od zvuka do ilustracije

I njegov studij trebao je biti vezan uz glazbu. Kako kaže, prvobitni mu je plan bio upisati etnomuzikologiju na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu, ali se ipak odlučuje oprobati na prijemnom za jedan drugi smjer – dizajn zvuka.

»Spremao sam se ozbiljno za prijemni, godinu dana. Bilo nas je dvadesetero prijavljenih, a ja sam na kraju bio deseti po bodovima, tako da nisam »upao«. Tako da sam se odlučio upisati Višu tehničku školu strukovnih studija u Novom Sadu, smjer multimedije i to završio«.

Preko studija Bojan se ozbiljnije zainteresirao i za likovno izražavanje, tj. ilustraciju. Godine 2015. kupuje grafičku tablu za crtanje te kreće u istraživanje i u ovom

mediju. Ispostavit će se ne bez uspjeha. Naime, od 2017. do 2019. radio je kao 2D ilustrator za kompaniju *Eipix Entertainment* iz industrije video igara. Tu je, kako kaže, puno naučio o ovom poslu. Nakon toga prelazi u freelance »vode« kao ilustrator i koncept artist. Na platformi Fiverr, gdje iza sebe ima preko 900 projekata, aktivan je i danas.

No Bojanov je likovni put zanimljiv i po tome što je s ekrana prešao na drugu podlogu: danas kao tattoo artist oslikava ljudsku kožu. Završio je tattoo tečaj i otvorio svoj studio u Ketrvarošu, a kako izgledaju njegovi radovi možete vidjeti na Instagramu *bojan.tattoo*.

D. B. P.

Foto: privatna arhiva

Muzikom protiv bolesti

Temunović je u javnosti vjerojatno najpoznatiji po svojem humanitarnom radu čiji je slogan *Muzikom protiv bolesti*. Prikupljajući novčana sredstva za liječenje bolesne djece, Bojan je do sada s kolegama svirao na ulicama Subotice i Novog Sada, uz povremene koncerte u zatvorenim prostorima.

Krunica i litanije
Božjem milosrđu

Nedjelja Božjeg Milosrđa

U jubilarnoj 2000. godini papa **Ivan Pavao II.** kanonizirao je sv. **Faustinu Kowalsku**, poljsku redovnicu Družbe Sestara Majke Božjeg Milosrđa, i istodobno je proglasio u Katoličkoj crkvi blagdan Božjega Milosrđa, koji je sam Isus zahtijevao u objavama spomenute svete. Na taj dan svaka osoba može primiti potpuni oprost pod redovitim uvjetima (sakrament ispovijedi, sv. pričest, molitva na nakanu za Svetoga oca).

Blaženi **Mihael Sopočko**, ispovjednik sv. Faustine i ostvaritelj svih Isusovih molbi izrečenih redovnici, obrazlaže nužnost slavljenja Božjega Milosrđa u liturgiji na prvu nedjelju iza Uskrsa. Smatra da se danas u svijetu niječe postojanje Boga i zato pada moral, osjećaj pravednosti i odgovornost za počinjena djela. U stvarnosti gomilanja grijeha čovjeku je nužno približiti Boga u njegovu najvećem primatu, a to je njegovo neizrecivo milosrđe, jer ta istina raspršuje ljudsko nepovjerenje prema svom Stvoritelju. Sam je Isus rekao sv. Faustini: »Ja želim da blagdan Milosrđa postane utočište i zaklon svim dušama, posebno jadnim grešnicima«. »Usprkos mojoj gorkoj muc, propadaju duše. Dajem im posljednje sidro spasa. To je svetkovina moga milosrđa«.

Blaženik smatra da je slavljenje blagdana Božjega Milosrđa u liturgiji odgovor na duhovne potrebe vjernika Katoličke crkve, koja je uvijek crpila istinu iz Božje Objave, koju je stavljala pred oči vjernika kao uzor za nasljedovanje i u službi opravdanja i posvećenja. Isus je inzistirao da se ovaj blagdan slavi na prvu nedjelju iza Uskrsa. Blaženi Sopočko vidi u tome tijesnu povezanost vazmenih otajstava s ovim blagdanom.

Kaže da na završetku vazmene osmine trebamo gledati na ova otajstva kroz prizmu milosrđa. Taj je dan za nas prilika da na osobit način zahvalimo za mogućnost spasenja po Kristovoj muc i uskrsnuću. Do danas prvu nedjelju iza Uskrsa zovemo Bijelom nedjeljom. Razlog je taj što su u prvim stoljećima Crkve novokršteni nosili bi-

jelu odjeću od dana svog krštenja (Velika subota) do prve nedjelje iza Uskrsa, a s njom je završavala uskrsna osmina. Zato je liturgija Bijele nedjelje ukazivala na sakrament krštenja, a liturgija Riječi na sakrament ispovijedi. Po njima Krist uprisutnjuje pashu prema svakom čovjeku i zato su sakramenti razlog slavljenja Božjega Milosrđa koje je objavljeno o otkupljenju čovjeka. Čin Kristova otkupljenja nikako se ne može odvojiti od djela milosrđa. Duhovnik sv. Faustine tvrdi da je Crkva na Veliki petak zauzeta razmatranjem Kristove muke i smrti, a na sam Uskrs raduje se Gospodinovoj pobjedi nad svakim zlom te nema ovih dana dovoljno prostora za izražavanje veličine Božjega Milosrđa kao glavnog motiva Otkupljenja. Nema ovdje također mjesta da možemo dostatno zahvaliti Milosrdnom Isusu za ustanovljenje svetih sakramenata po kojima se događa naše otkupljenje.

Blaženi M. Sopočko kaže da će slavljenje blagdana Božanskog Milosrđa donositi sljedeće plodove kod osoba koje ga budu slavile: vlastito posvećenje (spoznaja Boga Milosrđa vodi do kršćanske savršenosti), obraćenje grešnika (napose onih koje sumnjaju o svom spasenju), pobuđuje pouzdanje u Božje Milosrđe i njegovo nasljedovanje, potiče na zahvaljivanje za obilje primljenih Božjih milosti.

Milosrdni Isus molio je da se pripremamo za taj blagdan devetnicom – moleći krunicu Božanskog Milosrđa, koja počinje na Velik petak. Sam je Isus izdiktirao nakane: za grešnike, svećenike i Bogu posvećene osobe, pobožne i vjerne duše, pogane i one koji ga još ne znaju, heretike i odijeljenu braću, djecu i ponizne duše, štovatelje Božjega Milosrđa, duše u čistilištu i ohladnjene duše.

Bilo bi poželjno, po Isusovim riječima upućenim sv. Faustini, da se na taj dan izloži za javno štovanje slika Milosrdnog Isusa, a svećenici propovijedaju o njegovu velikom i nedokučivom milosrđu.

Izvor: *Veritas*

Do kada se, zapravo, slavi Uskrs?

Katolici slave Uskrs na prvu nedjelju nakon prvog punog mjeseca nakon proljetne ravnodnevnice (ili na nju). No, ispada da Uskrs možemo čestitati i u svibnju ili, u nekim godinama, čak i u lipnju.

Uskrs traje ukupno pedeset dana, od Uskrsa do blagdana Pedesetnice, kada je Duh Sveti sišao na apostole, Mariju i prve Kristove sljedbenike.

Ove godine Uskrs je bio 5. travnja, a vazmeno vrijeme traje do nedjelje Pedesetnice (24. svibnja) unutar kojeg katolici slave Uskrs u različitim fazama.

Uskrsna nedjelja je najveća nedjelja u godini i označava početak »uskrsne oktave« ili osam dana koji se protežu od prve do druge uskrsne nedjelje (također poznate kao Nedjelja Božjeg milosrđa). Crkva slavi svaki od ovih osam dana kao Gospodnje svetkovine – izravni nastavak Uskrsne nedjelje.

Cijelo uskrsno vrijeme traje pedeset dana i uključuje svetkovinu Uzašašća Kristova (koja pada na četrdeseti dan nakon Uskrsa), a završava Duhovima.

U tradicionalnom obliku rimskog obreda proslava Uskrsa uključuje tri dijela: uskrsno vrijeme, devetnicu Uzašašća i oktavu Duhova. Stoga traje tjedan dana duže od uskrsnog vremena u kalendaru misala sv. Pavla VI.

Uskrsno vrijeme počinje uskrsnim bdjenjem na Veliku subotu i traje do bdjenja Uzašašća.

Devetnica Uzašašća počinje večer prije Uzašašća, prvom večernjom blagdana, a završava u poslijepodne bdjenja na Duhove – označavajući prvu devetnicu.

Oktava Duhova je produžetak blagdana Duhova. Počinje misom bdjenja na Duhove, a završava u poslijepodne sljedeće subote, koja ove godine pada 30. svibnja.

Preuzeto s portala: *Bitno.net*

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Poslanje Kristovih učenika

Druge je vazmena nedjelja. Još se radujemo zbog Isusova uskrsnuća. No, kako vrijeme odmiče i naša radost blijedi te zaboravljamo na cijenu našeg spasenja, na dragocjeni dar koji nam je Krist zavrijedio mukom, smrću i uskrsnućem. Ipak, potrebno je ne dopustiti da se žar vjere ugasi, da naša radost popusti, jer uskrsnuće je središte naše vjere, izvor našeg spasenja. Prva kršćanska zajednica to je dobro znala, iz toga je živjela te je takvo svjedočanstvo privlačilo Kristu mnogobrojne nove vjernike. Radosna vijest koju smo primili obvezuje nas da je raširimo po cijelom svijetu da u svojoj sredini budemo njeni glasnici, jer spasenje nije samo privilegij odabranih, ono je za svakoga, te vijest o njemu mora doći svakom čovjeku. Ako ju je netko i zaboravio, mi, kao glasnici, trebamo ga na to podsjetiti.

Poslani smo

Isus u ovonedjeljnom evanđelju kaže učenicima: »Kao što mene poslao Otac i ja šaljem vas« (Iv 20, 21). Bog šalje Isusa da otkupi posrnulog čovjeka, da ga izbavi od grijeha i donese mu spasenje. Uskrsnućem smo konačno spašeni, zato se ovih dana posebno radujemo jer posvjescuujemo sebi ovu čudesnu istinu, koju tijekom godine pomalo zaboravimo. Spasenje je dar koji treba biti prihvaćen. Mi smo Kristovi učenici, oni koji ga slijede i prihvaćaju njegove darove. No, svjesni smo da mnogi oko nas nisu, da mnogi za Krista ne mare, žive kao da on ništa za nas nije učinio, o vječnosti ne misle. U Isusovo vrijeme isto je tako bilo. Mnogi ga nisu prepoznali kao Mesiju, Spasitelja, pa Isus prije nego je uzašao na nebo šalje svoje učenike da radosnu vijest šire među narodima. Oni to prihvaćaju. Djela apostolska svjedoče o njihovom neustrašivom naviještaju. Poslanje koje su učenici primili od Isusa prenosi se i na nas, njego-

ve učenike u suvremenom svijetu. I ako živimo u kršćanskim sredinama, mnogi oko nas su kršćani samo nominalno i naše je svjedočanstvo potrebno, jednako jako kao u prva kršćanska vremena. Poslani smo od Isusa, to je poslanje koje ne smijemo zanemariti.

Ne budi nevjeran, nego vjeran

Čitamo u ovonedjeljnom evanđelju i o Tominoj prvotnoj nevjeri (usp. Iv 20, 24-30). Možemo ga razumjeti. Ali ne trebamo se na tome zaustaviti, već prebaciti pozornost na njegovu vjeru, koja se rodila u susretu s Uskrsnim. I mi danas proživljavamo krizu vjere, osobito u nekim životnim teškoćama kada nam je teško prepoznati Božju prisutnost u svome životu. I mi tada često, poput Tome, tražimo znakove Božje prisutnosti, njegovog postojanja u našem životu. Toma je, kada je vidio što je želio, povjerovao i postao istaknuti svjedok Evanđelja, sve do mučeništva. On nije zaboravio cijenu svoga spasenja niti zanemario poslanje koje proizlazi iz toga nezasluzenog dara. Tako nam je postao uzor. Kada prepoznamo Boga u svome životu, to ne smijemo zaboraviti, te nakon toga nastaviti isto kao i do tada. Svako Božje očitovanje tu je da osnaži našu vjeru, te da nas potakne na svjedočenje. Mi smo njegovi suradnici. To je uzvišena zadaća, Bog računa s nama kao nekoč s apostolima.

Iako smo slabi, nesavršeni ljudi, Uskrsli nas šalje da k njemu dovedemo mnoge. Svjestan težine zadatke koju nam ostavlja, dao nam je nešto što nas hrabri, snaži i s njime povezuje – euharistiju. Zato su prvi kršćani bili postojani u lomljenju kruha, tj. u slavlju euharistije. Budimo i mi postojani u slavlju euharistije, ona je najizvršniji susret s Kristom, ona je hrana za život vječni koja nas čini sposobnima i za naše poslanje u ovome svijetu.

Tragovi Hrvata u Begeču

Lički pustinjač s obale Dunava

Oni Hrvati koji su ovdje živjeli i žive pripadaju ekonomskoj imigraciji, budući da su okolna mjesta (Čelarevo, Bačka Palanka i Novi Sad) ponudom radnih i životnih mogućnosti snažno privlačila naseljenike počevši od 1950-ih godina

Obitelj **Klaić** 1960-ih se iz Našica doselila u Petrovaradin. Osim povoljnih poslovnih perspektiva, ništa ih drugo nije vezivalo za Vojvodinu. Dva-desetak godina kasnije doselili su se u Begeč, gdje su tada bili jedna od dvije katoličke obitelji. Druga je bila mješovita mađarsko-slovačko-hrvatska. U nekim drugim obiteljima znali su da ima još udanih Hrvatica. Većinu stanovništva u ovom selu na Dunavu, koje pripada području Grada Novog Sada, čini starosjedilačko srpsko stanovništvo, uz znatniju zajednicu Slovaka evangelika i pokojnu obitelj Mađara. **Milan Klaić** oženio se **Lozikom**, r. **Skenderović**, koja pripada jednoj drugoj grani ovdašnjih Hrvata, onoj bunjevačkoj. Nakon rada po novosadskim

Marinko Klaić (20. travnja 1980., Novi Sad) iznikao je baš iz ovakve sredine. Veći dio djetinjstva proveo je u Begeču. To što su živjeli u dijaspori obitelj Klaić nije omelo u rastu u katoličkim vrijednostima. »Napola sam Bunjevac, te je hrvatska zajednica sa sjevera Bačke svojom snažnom tradicijom i kulturom dala dodatnu potporu mojem vjerničkom identitetu«, kaže on. Pred završetak srednje škole počeo je intenzivnije razmišljati o vjeri, pa je pohađao biblijska predavanja i vjeronauk za mlade koji je tada u Franjevačkom samostanu u Novom Sadu vodio fra **Tadej Vojnović**. Prije ulaska u franjevački red bio je kao laik u pokretu Zajednica Krvi Kristove, a onda i kandidat u družbi Misionara Krvi Kristove u Poljskoj. Nakon redovničke formacije svečane zavjete u Redu manje braće položio je u Vukovaru 26. rujna 2009.

»Čovjek se traži cijeloga života«

»Jako dobar svećenik i moj tadašnji župnik pokojni vlč. **Franjo Davčik** (službovao u župi Srca Isusova u Futogu s filijalama, među kojima je i Begeč, od 1986. do 2006.), znao je prepoznati i pročitati što se krije u srcima njegovih župljana, pa tako i u mom. Jednom mi je prilikom, kada smo ostali nasamo, dao do znanja da u meni prepoznaje poziv, te da mu se slobodno javim ako budem o tome razmišljao. Toga dana prestao sam ići u crkvu, imao sam tada šesnaest godina. Nakon tri mjeseca ostao sam šokiran viješću da našeg župnika nema više među živima. Bio je čovjek velikoga srca i u teškim ratnim vremenima pastir kakvog Subotička biskupija ne smije zaboraviti. Ti su događaji utjecali na mene i aktivirali me u župnoj zajednici. Srednju sam školu,

iskreno, upisao tek da ne gubim vrijeme, jer sam osjećao da to nije moje mjesto. Jednom prilikom sam s grupom mladih iz Srijemske biskupije sudjelovao na susretu mladih u Zemunu i taj mi je susret bio odskočna daska. Prvi put sam ušao u jedan franjevački samostan, najmanji u našoj franjevačkoj regiji. Mali, mračan, vlažan i prepun starih spašenih knjiga iz vukovarskog samostana i fra **Marko Kurolt**, još jedan poseban svećenik i franjevac...

tvrtkama, Lozika Klaić sada živi u Keru. Od četverice sinova koje imaju, najstariji **Petar** je poznati novinar, urednik i voditelj na *O radiju*, omladinskom radio projektu koji djeluje unutar sustava Radio-televizije Vojvodine, a **Ivan** i **Marko** žive i rade u Austriji s perspektivom povratka na kupljeni salaš u Tavankutu. Najmlađi **Marinko** odazvao se duhovnom zvanju, postao franjevac i nedavno započeo život pustinjača.

Nisam znao odgovoriti sebi što je to franjevaštvo, što li samostan ili život u zajednici, ali sam znao da je to to! Nije bilo interneta, pa sam tražio po enciklopedijama i knjižnici vlč. Franje u futoškoj župi i tako tri godine da nitko ništa nije slutio. Tako je započeo moj put traženja. Tražio sam se od svoje 16. godine i započeo franjevačku formaciju s 23. Ali, čovjek se traži cijeloga života«, kaže Marinko.

Nakon doživotnih zavjeta po dvije godine boravio je u Požegi i na Trsatu, pa u Palestrini, 40 km južno od Rima, u međunarodnoj franjevačkoj zajednici kontemplativno-misijskog karaktera.

»To je bratstvo koje zovemo 'nova franjevačka prisutnost'. Bratstvo se zalaže za obnovu nekih franjevačkih vrijednosti koje smo iz više opravdanih i neopravdanih razloga zanemarili. Franjevačka malenost, prisutnost među marginaliziranim (neću reći siromaštvo, radije govorim o jednostavnosti), transparentnost i skromnost u svakodnevnom životu. Nakon Palestrine živio sam u samostanu u Pazinu.«

Jedan od četiri pustinjača u Crkvi u Hrvata

A onda je 19. ožujka ove godine u crkvi u malom ličkom selu Donji Kosinj Klaić kročio u novi oblik kršćan-

Foto: IKA

skog života, u pustinjaštvo (eremitizam), posebno odlučan i radikalan čin na koji se u Katoličkoj crkvi odlučuje mali broj osoba, no koji ima veliku povijesnu tradiciju i utemeljenje. Trenutačno u Hrvatskoj postoji samo četiri pustinjakinje i pustinjača, koji nisu u međusobnoj komunikaciji. Žive u osami, obično u kući koja je bez stalne komunikacije s vanjskim svijetom, uz poslanje, dozvolu i nadzor biskupa na području biskupije gdje borave. U svojoj pustinjačkoj kućici Klaić živi molitvenim životom uz radne obveze.

»Potreba da u tišini i osami produbim svoj odnos s Gospodinom stalno me je vraćala na tu mogućnost te me ponukala da je istražujem i u njoj tražim neke odgovore za sebe. To je rezultiralo dozvolom mojih poglavara i mjesnog biskupa da to pokušam ostvariti na prostoru Gospićko-senjske biskupije«, kaže Klaić.

Čin stupanja u pustinjački način služenja u Crkvi sastojao se od predaje zavjeta gospićko-senjskom biskupu **Marku Medi**: tri koja redovnici inače imaju i zavjet pustinjačkog života.

»Časoslov diktira moj dnevni ritam, vrijeme ustajanja, klanjanja, manualni rad. Dodatno, voditelj sam e-duhovnih vježbi i dosta svojeg vremena potrošim na to u tišini moje pustinjačke kućice. Svi, i ja, moramo praviti svakodnevne planove i držati se reda da nas red čuva. Imam li kušnji? Kušnje su one koje svijet donosi sa sobom kroz medije, u mojem slučaju nekada pretjerani kontakt sa svijetom i ljudima. Kušnje su tu da ti pomognu da se izdigneš iznad svijeta i da budeš bolji«, kaže on.

Klaić drži da se »moramo boriti da nađemo više prostora za tišinu i osamu u našem životu. Barem pola sata tišine u danu promijenilo bi svaki život«.

Najnovije hrvatsko naseljenišvo u Bačkoj

Begečki pustinjak ima poruku i za nas.

»Dajmo se isprovocirati. Naša ugodna, udobna ravnicu nas umiri i uspava, ponekad i previše.«

Upravo takav je Begeč, selo koje nije bilježilo starije i »autohtonije« Hrvate, ako se na autohtonost gleda u odnosu s podrijetlom dominantnijeg srpskog i slovačkog stanovništva. Oni Hrvati koji su ovdje živjeli i žive pripadaju ekonomskoj imigraciji, budući da su okolna mjesta (Čelarevo, Bačka Palanka i Novi Sad) ponudom radnih i životnih mogućnosti snažno privlačila naseljenike počevši od 1950-ih godina. Oni koji su životni vijek završili u Begeču sahranjeni su unutar slovačko-evangeličkog dijela mjesnog groblja, koji zauzima njegov južni i jugozapadni dio. To su članovi obitelji Despot, Klaić, Klajić, Matić, Pavlović, Tomšić i Valetnić. Kao i u drugim mjestima u kojima je migracijska struktura slična ovoj, stalnost boravka ne mora značiti da je groblje pouzdan pokazatelj strukture stanovništva i vezanosti za podneblje. Tako je moguće da su Hrvati pristigli, rođeni ili živjeli u Begeču sahranjeni u drugim mjestima boravka u trenutku smrti. Kako svjedoči i Marinko Klaić, jedan dio ove obitelji se tijekom ratnog ozračja, u situacijama velikih nesigurnosti ali i slabe društvene (rodbinske, vjerske...) vezanosti za podneblje Srbije vratio u Hrvatsku, što je obrazac koji je zatekao i druge obitelji koje pripadaju ovom vremenski najnovijem hrvatskom sloju u industrijskim mjestima i većim središtima širom Bačke.

Hrvata je na popisima u Begeču bilo najviše 1981. godine, kada se tako izjasnilo 57 mještana (2,09%), a najmanje upravo na posljednjem popisu, koji kaže da je Hrvata u ovom selu 2022. godine bilo 27 (0,89%).

Marko Tucakov

Hrvatska riječ, broj 62, 9. travnja 2004.

Na usluzi iseljenoj Hrvatskoj

Hrvatska matica iseljenika nastoji svoju suradnju s hrvatskim iseljeništvom, i starim i novim, uskladiti s nazočnošću na cijelom području Republike Hrvatske, pa je stoga u utorak 6. travnja otvorila područni ured i u Vukovaru, pokraj već postojećih u Rijeci, Zadru, Splitu i Dubrovniku. Središnjica HMI je, inače, u Zagrebu.

Svečanom otvaranju Ureda HMI u Vukovaru prisustvovala je, uz ostale, i brojna delegacija Hrvata iz Srbije i Crne Gore koju su predvodili predsjednik i potpredsjednici Hrvatskog nacionalnog vijeća *mr. Josip Ivanović, Josip Pekanović, Stipan Šimunov i Branko Horvat* i predsjednik Izvršnog odbora HNV-a *Lazo Vojnić Hajduk*, te predstavnici hrvatskih institucija i kulturno-umjetničkih društava iz Sombora, Monoštor, Sonte, Golubinaca, Tavankuta, Vajske, Bošana i Subotice.

(Z. P.)

Kako do djelotvornog sudjelovanja manjina u javnom životu?

Što se tiče manjina, u članku 13 ovoga Zakona donosi se tek jedna novina: ukinut je cenzus od pet posto za stranke nacionalnih manjina. Prema tumačenju ovoga članka, da bi osvojila jedan zastupnički mandat, manjinska politička stranka mora osvojiti onoliko glasova koliko vrijedi jedno zastupničko mjesto. To znači da je na ovaj način osigurana ravnopravna startna pozicija. Također,

među pozitivne stvari ovakvog zakonskog rješenja obično se još navodi i to što ne postoji diskriminacija većine i što se afirmira pluralizam unutar zajednice.

Pa ipak, premda to jesu pomaci, oni ipak nisu od odlučujućeg značaja i problem uopće ne rješavaju. Ovim se, naime, izmjenama ne mijenjaju i neke druge stvari koje su, također, od značaja za izbornu utakmicu, kao što je, recimo, 10.000 potpisa potrebnih za prijavljivanje izborne liste, što manjine a priori stavlja u neravnopravni položaj. To konkretno znači da brojčano manje manjine trebaju prikupiti potpise od polovice onih koji će iz zajednice izaći na izbore, što bi, ukoliko bi se u omjeru preslikalo na većinsku političku stranku, značilo da bi one trebale prikupiti više od milijun potpisa za prijavu svoje izborne liste.

(Tomislav Žigmanov)

Dr. Slaven Bačić, glavni urednik *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* Prvi svezak Leksikona u tisku

Nakon relativno dugo vremena od početka rada na *Leksikonu podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, ovih dana treba da iz tiska izađe i prvi svezak *Leksikona*!?

Doista, od pojave formalne inicijative prošlo je gotovo dvije i pol godine, a jednu je godinu trajala neposredna izrada prvoga sveska, dakle, samo pisanje natuknica i tehničke pripreme za tisak. Na ovaj relativno dulji rok nije utjecao samo niz objektivnih i subjektivnih okolnosti, što znači kako stanje u hrvatskoj zajednici koje se prirodno reflektiralo i u radu na *Leksikonu* tako i osobenosti samoga projekta, nego i želja za pomicanjem nekih standarda u nakladništvu hrvatske zajednice u Vojvodini.

(Tomislav Žigmanov)

Katolički list »Zvonik«

Deset godina entuzijazma

Po prvi puta 1994. godine u studenome, izašao je katolički list na hrvatskom jeziku »Zvonik«. Do sada je izašlo 113. brojeva ovog mjesečnika. No, kako dolazi na svijet ovaj, sada već svima poznat list?

Uz mnoga odricanja i prije svega veliku ljubav rada se »Zvonik«. Od samog početka izlaza lista glavni i odgovorni urednik je župnik subotičke župe sv. Roka vč. *Arđir Arđić*. Osim njega tu je još mnogo suradnika koji rade volenterski.

KRŠĆANSKI ZANOS: Žena koja je od prvog broja u listu lektorica i korektorica i ne samo to, već i novinarka »Zvonika«, *Katarina Čeliko-vić* o stvaranju lista kaže: »Zvonik se rađa uz veliki entuzijazam, u optimizmu s kršćanskim zanosom. Ovdje nema uposlenih i sve suradni-

kirom Subotičke biskupije i ne samo duhovna, nego i kulturna. U sadržaju ima stranica za mlade, djetje stranice, stranice za obitelji, stranica koja nas upoznaje sa životom i radom sjemeništaraca i još mnogo toga. Puno toga pripomažu i mladi ljudi, a da je tako svjedoči i studentica treće godine novinarstva u Zagrebu *Željka Zelić*.

novinarskoj formi. Nakon toga uslijedila su pojedina razmišljanja, meditacije, pjesme, zatim vijesti i izvještaji. U zadnje četiri godine moj je angažman postao još veći. Prihvatila sam raditi novu stalnu rubriku – intervjua, posao oko korektura i svega drugoga, naravno u onolikoj mjeri koliko mi to vrijeme dozvolji, s obzirom na to da sam već treću godinu na studiju novinarstva u Zagrebu. Smatram da sam puno toga naučila svih ovih godina. Ipak, čovjek se stalno usavršava, pa tako i u novinarstvu.

Željka Zelić kaže da se iskreno nada da će nakon studija svoje stečeno znanje i iskustvo moći kroz svoj rad implementirati u »Zvonik« u kojemu, nažalost, nema nihi jedne stalno zaposlene osobe, te sav teret rada, osobito noćnoga, dakle stvaranja »Zvonika« spada na tek nekoliko osoba.

Kip svetog Ivana Nepomuka u Rumi

U ovoj priči o staroj fotografiji donosimo priču o kipu svetog Ivana Nepomuka u Rumi. Kip sv. Ivana nalazio se na početku ulice koja je nosila njegovo ime, a danas se nalazi u muzeju rimokatoličke župe Uzvišenja svetog Križa u Rumi i čeka svoju restauraciju. Donesen je u novu Rumu 1746. godine.

Kipovi na ulazu u ulice

U razdoblju od 1716. do 1718. godine trajao je još jedan austrijsko-turski rat koji je završen pobjedom Austrije. Mirom u Požarevcu 1718. godine selo Ruma, a i cijeli Srijem, tada su za narednih 200 godina ušli u sastav Habsburške monarhije. Selo Ruma bilo je smješteno na obroncima Borkovačke doline. Nije bilo ušoreno, već s kućama raštrkanim na širem prostoru. Budući da je Srijemska Mitrovica pripala granici i kao takva našla se pod direktnom vlašću Bečkog dvora, tadašnji vlasnik mitrovačkog vlastelinstva baron **Marko Pejačević** morao je uspostaviti novi centar svog vlastelinstva. On se opredijelio da izgradi novo naselje i u njemu postavi sjedište vlastelinstva. Baron Marko Pejačević 1745. godine od nasljednika obitelji **Koloreda** kupuje selo Rumu za 80.000 guldena i odlučuje da u ataru sela Ruma, jugozapadno od samog sela i duž puta Mitrovica – Zemun, izgradi novo naselje. U proljeće 1746. godine na teren su izašli geometar **Slanina** i provizor vlastelinstva **Frank**. Oni su počeli s premjeravanjem terena za buduće ulice i kućne placeve. Plan budućeg naselja s ravnim ulicama u pravcu istok-zapad, sjever-jug, koje su se sjekle pod pravim kutom, sačinio je sam barun Marko Pejačević. Prema tom planu i nakon premjeravanja terena, utvrđuje se plan ulica i placeva za kuće. Postojale su široke i glavne ulice: Veliki Sokak (danas Glavna ulica), Ulica svetog Ivana (danas JNA), Ulica svetog Lovre (danas S. P. Veljka), Ulica svetog Stevana (danas Ulica Veljka Dugoševića), Orlovićeva, Žirovačka (danas Željeznička), Begovinačka, Badanjačka (danas Vladimira Nazora). Na ulazu koja nose imena katoličkih svetaca stajao je drveni kip sveca po čijem je imenu ta ulica dobila ime.

Simbol sakramenta svete ispovijedi

Od svih kipova svetaca sačuvan je do danas kip svetog Ivana Nepomuka, koji se nalazi u crkvi Uzvišenja svetog Križa u Rumi. Sveti Ivan rođen je u Pomuku, staro ime za današnji Nepomuk u zapadnoj Češkoj, oko 1340. godine.

Njegovo pravo ime bilo je **Jan Volfín**. Kao dijete bio je teško bolestan, a ozdravio je nakon molitvi svojih roditelja, koji su ga posvetili Bogu poslije njegovog ozdravljenja. Prvi sigurni povijesni podaci o njemu potječu iz 1370. godine kada je kao praški klerik obavljao službu javnog bilježnika. Za svećenika je zaređen oko 1380., a iste godine imenovanjem iz Rima postavljen je za župnika svetog Gala u Pragu. Postao je generalni vikar 1380. godine, kada je izbilna tragična borba između nadbiskupa **Jenštena** i despotskog kralja **Vjenceslava IV**. Na dvoru kralja radio je kao savjetnik i odvjetnik siromašnih. Kod njega se ispovjedala kraljica, koju je savjetovao da strpljivo podnosi teški karakter svoga supruga. Kralj je želio znati što kraljica govori za vrijeme ispovijedi, no sveti Ivan Nepomuk to je odbijao jer mu je kao svećeniku bilo to zabranjeno govoriti. Zatvoren je u tamnicu i nakon upornog odbijanja ubijen je 20. ožujka 1293. godine. Tijelo su mu zapalili, vezali za kotač i bacili s mosta u rijeku Vltavu. Tu noć

sedam zvijezda palo je iznad tog mjesta. Papa **Benedikt XIII**. proglasio je **Ivana Nepomuka** svecem u Lateranskoj bazilici 19. ožujka 1729. godine, i to kao mučenika ispovjedne tajne. Njegov kip nalazi se na Karlovom mostu u Pragu i na drugim mjestima, a tijelo u katedrali svetog Vida u Pragu. Njegova slika u umjetnosti simbol je sakramenta svete ispovijedi. Zaštitnik je Češke, grada Praga, ispovjednika, graditelja mostova, kraljica, siromašnih i protiv poplava. Papa **Inocent XIII**. proglasio ga je blaženim 1721. godine. Njegov spomendan je 16. svibnja.

S. D. Izvor: Marko Mijić, član pastoralnog vijeća župe Uzvišenja svetog križa u Rumi

Darovi i uskrsna radost za najmlađe

Program za djecu iz vrtića na hrvatskom jeziku organiziran je 1. travnja u Hrvatskom domu – Matici.

Na početku susreta djecu je pozdravila predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, a okupljenima se obratila i pred-

sjednica HPD-a **Bela Gabrić Margareta Uršal**, koja je preko udruge osigurala sredstva za 207 slikovnica koje su ovom prigodom i uručene vrtićima, a, kako je rečeno, komplet namijenjen vrtiću *Anđeli čuvari* u Tavankutu pohranjen je i čekat će početak njegovog rada.

Članica Izvršnog odbora zadužena za obrazovanje **Nataša Francuz** istaknula je kako se program održava u ozračju nadolazećeg blagdana – Uskrsa, a ovom prigodom pripremljeno je i podijeljeno 550 paketića, kako vrtićancima, tako i djeci nižih razreda osnovne škole koja pohađaju cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku i izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

Na kraju susreta Francuz je pozvala djecu da se uključe u potragu za uskrsnim jajima u dvorištu Matice, čime je druženje završeno u veselom i razigranom ozračju.

Potruga u Sonti

U subotu, 4. travnja, u *Šokačkoj kući* u Sonti organizirana je za djecu potraga za uskršnjim jajima. U ovoj aktivnosti sudjelovalo je 25 djece, a svako dijete je na

kraju dobilo dar. Oni najuspješniji u potrazi osvojili su i dodatne slatkiše. Uz to, organizirana je i radionica, te su djeca imala priliku ukrašavati jaja od stiropora i tako sudjelovati u pripremama za Uskrs. Ove aktivnosti djece organizirala je KPZH *Šokadija* iz Sonte.

Likovni natječaj *Moja Hrvatska – u ruhu tradicije*

Hrvatska matica iseljenika raspisuje likovni natječaj *Moja Hrvatska – u ruhu tradicije* namijenjen učenicima hrvatske nastave u inozemstvu i članovima folklornih skupina.

Tko može sudjelovati: učenici hrvatske nastave i članovi hrvatskih folklornih skupina u inozemstvu

Tema: hrvatsko tradicijsko ruho (odjeća i obuća)

Rok za prijavu: 19. lipnja 2026.

Adresa za slanje radova: Hrvatska matica iseljenika, Trg Stjepana Radića 3, 10000 Zagreb

Otvorenje izložbe: 2. srpnja 2026. u 17 sati

Mjesto izložbe: Hrvatska matica iseljenika, Zagreb

Najuspješniji i nagrađeni radovi bit će objavljeni u časopisu *Matica*, na mrežnim stranicama i društvenim mrežama Hrvatske matice iseljenika.

Cilj izložbe *Moja Hrvatska – u ruhu tradicije* je potaknuti djecu i mlade na istraživanje i likovno interpretiranje hrvatske folklorne odjeće i obuće kao važnog dijela kulturne baštine.

Kroz likovni izričaj sudionici razvijaju kreativnost, upoznaju bogatstvo tradicijskih elemenata (oglavlja, pregača, prsluka i obuće) te jačaju osjećaj pripadnosti hrvatskom identitetu. Izložba ujedno osnažuje veze između hrvatskog iseljeničtva i domovine te ističe tradicijsko ruho kao simbol zajedništva i kulturnog kontinuiteta.

Tema natječaja je: *Moja Hrvatska – u ruhu tradicije*

Mogući motivi:

oglavlja (poculice, marame, šeširi, pantleki...)

pregače

prsluci (kožuhi, ćurdije...)

obuća (opanci, čizmice, šlapice...)

Likovna tehnika i uvjeti

kombinirana tehnika: kolaž i crtež (fotografija – crtež)

izrezivanje motiva, lijepljenje na podlogu i dorada flomasterima i/ili drvenim bojicama

minimalna veličina: A4 (preporučuje se čvršći papir ili blok)

na poleđini rada obvezno priložiti ispunjeni formular

Slanje radova

Radove je potrebno poslati poštom najkasnije do 19. lipnja 2026. na adresu:

Hrvatska matica iseljenika

(za likovnu izložbu »Moja Hrvatska«)

Trg Stjepana Radića 3

10000 Zagreb

Hrvatska

Napomena: radovi se ne vraćaju te ostaju u vlasništvu Hrvatske matice iseljenika

Više informacija nalazi se u pozivnom pismu!

Tekst i foto: HMI

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomijskog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

SUBOTICA - Darujem štence (po izboru M ili Ž), crni ili šareni. Tel.: 024/528-682 ili 060 0532570.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više. Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m² Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade vočke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Osoba s invaliditetom (II. stupanj) traži posao u Subotici. Kontakt telefon: 061/6767041.

Gradska uprava Subotica, Trg slobode 1, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 14. i 39. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 94/24), u svojstvu nadležnog tijela:

OBAVJEŠTAVA JAVNOST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Nositelj projekta Nemanja Đelbabin PR sakupljanje otpada koji nije opasan *Jovan plast* Subotica, Beogradska cesta 101/28, 24000 Subotica, podnio je dana 17. 3. 2026. godine, pod brojem 001353332-2026-09693-004-081-380-001, zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta: »Povećanje kapaciteta registriranog postrojenja za skladištenje i pripremu neopasnog otpada za transport«, na katastarskoj parceli br. 14775/47 KO Novi grad, Subotica.

Javnost može izvršiti uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju nositelja projekta i dostaviti mišljenje na podnijeti zahtjev u roku od 15 dana od dana oglašavanja. Uvid se može izvršiti u prostorijama nadležnog tijela u Gradskoj kući u Subotici, soba 130, svakog radnog dana od 10 do 14 sati, kao i elektronički na internetskoj veb prezentaciji Grada Subotice, na adresi www.subotica.ls.gov.rs/cat_doc/zastita-zivotne-sredine. Mišljenja se mogu dostaviti na adresu nadležnog tijela ili elektroničkom poštom na adresu zivot-nasredina@subotica.ls.gov.rs.

U postupku odlučivanja tijelo može donijeti odluku da je za predmetni projekt potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti njen opseg i sadržaj, ili odluku da za predmetni projekt nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti mjere sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja negativnih utjecaja ili druge minimalne uvjete zaštite okoliša.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 14. 4. 2026.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorkom u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijedom u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtkom u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTI te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Velika godišnjica

Deset godina rubrike *Priroda i društvo* – priča koja traje

Prije deset godina nastao je prvi tekst jedne male, ali iskrene ideje: stvoriti prostor u kojem će se dijeliti prijedlozi za bijeg u prirodu, za jednostavne, lijepe vikende ispunjene druženjem, i za jela koja najbolje gode upravo na otvorenom. Tako je rođena rubrika *Priroda i društvo*.

Prvi članak vodio nas je nedaleko od Sombora, prema Kupusini, do čarke poznate kao *Pčela*. Nije slučajno odabrana kao početna točka. To je mjesto koje savršeno spaja ono što je ova rubrika od početka željela biti – priroda uz vodu, mir, jednostavnost i prostor za druženje. Ujedno, bila je i malo otkriće, jer se pokazalo da mnogi Somborci tada za nju nisu ni znali. Upravo ta želja da se otkriva ju skrivena, pomalo zaboravljena mjesta ostala je nit vodilja kroz sve godine koje su uslijedile.

Od tog prvog teksta rubrika je rasla i razvijala se zajedno sa mnim. Ubrzo se podijelila na dva smjera, *Priroda i društvo* i *Recept na tacni*. Dok su se destinacije nastavile nizati, recepti su krenuli svojim putem, ali s istom početnom idejom: uživanje u jednostavnim stvarima.

Kada bismo danas zbrojili sve objavljene tekstove, bila bi to lijepa i značajna brojka. Iza svakog od njih stoji neka priča, putovanje, istraživanje, razgovor ili trenutak inspiracije. Prošli smo zajedno mnoge destinacije, od onih najbližih do onih udaljenijih, i iako smo vidjeli mno-

go, istina je da smo tek zagrebali površinu našeg malog, velikog planeta. Upravo u tome leži ljepota, još nas čeka bezbroj priča koje tek treba ispričati.

Ono što me je oduvijek najviše radovalo bili su tekstovi nastali iz vlastitih putovanja. Ti zapisi nose posebnu emociju, mirise i slike koje se ne mogu prenijeti drugačije nego osobnim doživljajem. Ipak, kako je rubrika s vremenom prerasla realne mogućnosti stalnog putovanja, jednaku čar dobili su i članci nastali kroz istraživanja. Otkrivanje novih mjesta »izdaleka« postalo je novi oblik putovanja, drugačiji, ali jednako uzbudljiv.

Kada danas pogledam unatrag, prvi članak ima neku posebnu težinu. Ne zbog savršenstva, jer ono tada nije ni postojalo, već zbog hrabrosti da se počne. U njemu je već bilo svega što će kasnije definirati ovu rubriku: ljubav prema prirodi, potreba za dijeljenjem i želja da se ljude potakne da izađu van, da uspore, da provedu vrijeme zajedno.

Deset godina kasnije *Priroda i društvo* i dalje živi istu ideju, samo bogatiju za sve proživljeno. I dok se broj tekstova povećava, najvažnije

ostaje isto: svaki novi članak je poziv. Poziv na put, na druženje, na otkrivanje.

I na kraju, možda najljepša misao ove male obljetnice: koliko god da smo prošli, najljepši dio tek dolazi.

Sretni *Priroda i društvo* svima koji slave!

G. K. M.

David Šaka, nogometaš *Dinama*

»Jako sam ponosan na naš uspjeh«

Nedavno je u Barceloni, u organizaciji istoimenog slavnog kluba iz Katalonije, održano svojevrsno »nogometno prvenstvo svijeta za momčadi u kojima nastupaju nogometaši do 10 godina starosti«. U biti, na velikom nogometnom natjecanju sudjelovale su momčadi iz gradova u kojima se održavaju specijalizirani Barcelona kampovi, a naslov pobjednika osvojila je momčad *Dinama* iz Zagreba. Jedan od malih slavonskih igrača, koji je svojim odličnim igrama pridonio ovom velikom i respektabilnom uspjehu, bio je devetogodišnji **David Šaka**. Budući da je uskrasne blagdane provodio u Subotici, odakle mu je mater rodnom, nismo propustili napraviti ovaj kratki razgovor s talentiranim malim nogometašem kojemu se zasigurno smiješi lijepa karijera.

Na početku ovog razgovora zamolili smo Davida (rođen 2016.) da nas se nogometno predstavi...

Nogometom se bavim već nekoliko godina, a s prvim treninzima počeo sam u NK *Lokomotiva* u Zagrebu. Prije pola godine prešao sam u redove *Dinama*, u čijoj momčadi igram na poziciji veznog igrača.

Zašto baš na toj poziciji?

Mogu stvarati neke dobre prilike za svoje suigrače, dobro trčim i posjedujem već solidnu nogometnu tehniku koja je nužna za igru na poziciji igrača u veznom redu.

Nedavno si majicu *Lokomotive* zamijenio za onu s *Dinamovim* grbom na prsima. Što to znači za tebe?

Igrati za *Dinamo* je super. Jako velika stvar za mene, na što sam izuzetno ponosan. Moji drugari u razredu čestitali su mi kada sam im rekao da prelazim u *Dinamo*.

A kako će ti tek čestitati kad se vratiš nakon blagdanškog raspusta u školu jer ste se iz Barcelone vratili s pobjedničkim naslovom na velikom turniru za momčadi desetogodišnjaka iz cijelog svijeta. Ispričaj nam ukratko o kakvom se turniru radi... (uz malu pomoć majke Ivane i oca Renata koji su nazočili razgovoru).

Barcelona već trinaest godina organizira svoje nogometne akademije u Zagrebu, i ja sam se prije tri godine prvi puta uključio u treninge pod njihovim stručnim nadzorom. I već prve godine (2023.) su me zamijetili i dobio sam za nagradu sedam dana u njihovoj glasovitoj akademiji *La Masia*, iz koje su ponikle mnoge od najvećih zvijezda ovog velikog katalonskog kluba. Svake godine se pod okriljem *Barcelone* održava svojevrsno Svjetsko prvenstvo svih akademija koje se organiziraju diljem cijelog nogometnog planeta i ove godine su prvi puta pozvali i jednu momčad iz Hrvatske u kategoriji nogometaša rođenih 2016. godine. I tako sam skupa sa svojim suigračima iz *Dinama* zaigrao u Barceloni.

Prvi puta zaigrali i odmah osvojili prijestični naslov. Koga ste sve uspjeli pobijediti na putu do pobjedničkog pokala?

Na turniru desetogodišnjaka sudjelovale su 52 momčadi, a prvo smo tri susreta igrali u skupini i prošli dalje u eliminacijski dio. A onda smo redali pobjede sve do velikog polufinala protiv domaćina *Barcelone A* s kojom smo odigrali 1:1, a ja sam postigao taj gol na koji sam jako ponosan. Boljim izvođenjem penala dao sam gol u odlučujućoj trećoj seriji i prošli smo u finale gdje smo svladali momčad iz Meksika s 3:1.

Koji je za tebe bio najzahtjevniji i najteži susret?

Svakako onaj protiv *Barcelone A*, jer su nam protivnici bilo odlični i vrlo agresivno-dominantni tijekom cijelog susreta. Ponosan sam na gol iz igre zahvaljujući kojem smo i stigli do penala.

Je li te bio strah kad si pucao odlučujući penal?

Nije.

Na koncu, pred tobom je još puno treninga i usavršavanje nogometnog znanja, ali sigurno ima neki nogometaš poput kojeg bi želio jednog dana biti u budućnosti?

Volim **Luku Modrića** i **Luku Stojkovića**, koji je nekada igrao u *Lokomotivi* u kojoj sam i ja ponikao. I želio bih biti dobar nogometaš poput njih.

D. P.

Nogometna želja

Moja nogometna želja je da jednog dana zaigram u *Barceloni*.

POGLED S TRIBINA

Brazil

Drugi susret na američkoj turneji Hrvatska je odigrala protiv Brazila, svojevrsni revanš nakon četvrtfinala na SP u Kataru 2022. Ovog puta *carioce* su bile bolje i slavile pobjedu od 3:1, iako sam konačni rezultat ne odaje pravu i činjeničnu sliku ovog prijateljskog susreta. Pobjeda Brazilaca je zaslužena, ali je ostvarena uz »malu pomoć« suca koji je prestrogo dosudio penal nakon jednog bezazlenog remplinga **Sutala** u kaznenom prostoru. Bilo je to samo dvije minute nakon što je Hrvatska golom **Majera** izjednačila u 84. minuti susreta i činilo se kako će rezultat ostati neodlučen. Pad koncentracije nakon vodećeg gola Brazila doveo je i do trećeg pogotka, kao ploda jedne brze kontre u samom finišu susreta u Orlando. Unatoč porazu, izbornik **Dalić** imao je priliku sagledati stvari u objektivnom svjetlu igre protiv jedne od najboljih reprezentacija svijeta i jednog od najozbiljnijih favorita za naslov svjetskog prvaka. Testiranja u svezi novog sustava igre (tri igrača u zadnjoj liniji), ali i isprobavanja nekoliko opcija u veznom i navalnom redu, mogla bi mu pojasniti određene nedoumice glede konačne odluke o startnoj jedanaestorici u uvodnom susretu na SP-u 17. lipnja protiv

Engleske. Jedno je sigurno: niti njemu niti članovima njegovog stožera neće biti lako odlučiti se za finalnu verziju popisa putnika za SAD, Kanadu i Meksiko, jer hrvatsko nogometno vrelo je nepresušno i mnogo imena se jednostavno nameće kao logični izbor. Susreti protiv Kolumbije i Brazila pokazali su kako igrači iz tzv. drugog plana i te kako imaju što pokazati kada im se ukaže prilika, a odlične igre mlade reprezentacije (U21) dodatno zaoštavaju izbor. Jer primjer 19-godišnjeg **Vuškovića** govori dovoljno sam za sebe, a njemu je čini se već »zacementirano« mjesto u prvoj momčadi. Istina, do lipnja i ulaska u zrakoplov za Ameriku ima još nekoliko mjeseci i mnogo se toga još može dogoditi i promijeniti, ali ako ne bude ozljeda (zasad **Gvardiol** i povratnik **Kovačić**), konkurencija će biti žestoka. Zato su i potrebni ovako jaki pripremni susreti da bi se dobila stvarna slika i na vrijeme ukazalo na potencijalne slabosti, osobito u velikim susretima koji predstoje. Golovi na početku susreta (Kolumbija), golovi u samoj završnici (Brazil), povremeni pad koncentracije igrača u vezi i obrani (oba susreta), samo su neke od opomena na kojima treba raditi do lipnja. Hrvatska na Svjetsko prvenstvo ide kao trećeplasirana s prošloga Mundiala i to je breme koje mora dostojanstveno ponijeti. Plus, srebro iz Rusije 2018.

D. P.

Umotvorine

- * Istina ne treba buku da bi bila snažna.
- * Nemoj morati, već željeti.
- * Pusti dobru stvar da bude dobra.

Vicevi, šale...

- Kupi još krumpira!
- Onaj što sam kupio ne valja?
- Onaj što si kupio je kivi.

- Dvije krafne, *pirošku*, parče pizze i sendvič s pečenicom.
- Za ponijeti ili ovdje?
- Ovdje, doma sam na dijetei.

Aforizmi

- * Nemoj se »smanjivati« da bi stao u tuđe uske okvire.
- * Tajna života je da gubiš vrijeme na ono što voliš.
- * Bogati su oni koji znaju gdje im je pravo bogatstvo.

Vremeplov – iz naše arhive

Hrvatski odjel OŠ *Ivan Milutinović*,
2006.

Didine pripovetke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Sebičnog samo grob liči

Bio jedan čovik koji nikad nije znao šta je dosta. Za njegov čeljad ni volu nisu ravna. Tira i sebe i svakog, al dok ga iz pameti el iz kože ne istira. Ako je satro svu svoju čeljad, pa gladni i so- parni pomrli svi osim jednog sina. Taj se otimo i otimo, a kad je poodrasto, pa vidio da se ocu iz šaka ne mož otet, a nit ga mož opametiit, on skupio bulje pa u svit.

A otac se ljuto rasrdio.

– Za koga ja to hrnjam i kupim već njemu. A on sa mnom krm- ski. To je njegova fala – tuži se čovik i ni da čuje više za sina.

I sad zaprznio, pa još više kupi svaku mrvicu i na sve meće po sedam katanaca. Da mu je još trbu obisit na klin, e onda bi posto blažen, ako nije mogo. Prošlo vrime ko viter i jedared i on ostario. Nigdi nikog, pa se borme zaželio sina i počo ga tražit. Ko traži taj i nađe, pa mu i on ušo u trag i lipo ga zove kući.

Godine prošle, a da je rana bila zarasla bi, a ne da srdžba neće proč, pa sin dođe. Misli čovik, valjda se otac bar pod stare dane opametiio kad vidi da pod crnu zemlju ni tako neće ništa ponet. Došo momak kući, a otac pokaziva sve blago. Obogatio se do zla boga! Tu su salaši, njive, vinogradi, silna marva, puni ambari i podrumi. Pokaziva otac sve to, al ni da čašu vode iznese sinu. Momak koliko je od puta ogladnio, al još više ožednio pa će je- dared:

– Bačo, nemate Vi vina?

– Ja da nemam? – onaj će. – Puni podrumi. Od moje prve berbe, pa do poslidnje imam sva vina, i još nenačeta – fali se on.

Sin ne bi fale već da ugasi žeđ, pa kad se otac još ni sad ne sića, a on njemu:

– Dobro, bačo, a kad ćete već načet tu burad?

– Kad mi dođe mili gost.

Sinu je bilo divana dosta. Okrene se i veli:

– E, moj bačo, kad je tako, a ja ću doć opet čim Vi oči sklopite.

Onda ću, al oma, doć, pa da načmem to vino.

– Ta zašto, sinko? – začudi se otac.

– Zato jel Vi za života nećete dočekat tako milog gosta čerez kojeg bi načeli Vaše tvrdovanje. – kaže još momak i ode kako je i došo.

Pričao Blaško Bukvić, Mala Bosna
Bečarski poso, 2014.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Kurtala ji bilo

Baka Janja divani kako s eto »Kurtala ji bilo« ošli jedno za drugim. Da j oma sutra potli »Kurtala ga bilo« bacila kašiku i »Kurtala je bilo«. Ne razumim od čega i koga j divan. Pitam: »Baka Janjo ko j to? Ko j di ošo? Od čega j divan?«. Vadi maramku iz fros luka, triše nos pa objašnjava kako s Martin kojeg su zvali »Kurtala ga bilo« oženio za Mariju koju su zvali »Kurtala ju bilo« i da je od onda zovu »Kurtala ji bilo«. »Razumiš?«, pita mi. Klimljem glavom a ona nastavlja: »E sa s ošli, što b rekli bacili s kašiku. Umrli. Razumiš?«. Klimljem, ope pitam: »A kaka s to imena? Ko im nadio taka imena?«. Baka Janja objašnjava da kad komugod rekneš kurtala ti bilo to ni da divaniš od Kurtale, pa će : »Kurtala j sokak na kraj sela. Vala znaš?«. Potvrđivam. »A koga tako zovu jel mu tako kažu taj je odviše dosadan i misli sam na sebe. Vrag zna kako s Kurtala tu umetnila«, baka Janja će. Baka Manda će dalje: »A ko j im i kade tako nadio? E to j već dužja pripovijčka. Dragi Bog zaboravio vala kasu Martin i Marija dica bili. Martin bio iz Podunava a Marija iz Gložana al kako divanu bili s isti. Znali baš onako dosađivat. U svakom sigranju tili bit glavni. U škulu išli da nis kod kuće a učitelji nis od nji mogli doć do riči. Ka s već bili momak i divojka svud se trpali. U crkve u pivanju štrčali, gurali se da s prvi pričestu. Imali dvi live noge pa na igrankama nis mogo igrat u kolu od nji. Martin nema kojoj curi se ni udvaro pa na kraju bižale od njeg. Marija i ni bila baš kaka lipotica a od pameti da ne divanim. A nos joj paro oblake. Uvik njeva posljednja. U divanu s pravili da s štagod a ni je kera imo za šta ugrist. Dotirali da j svit gleda da se kad god može makne od nji. Ondak im nadili i taka imena«. Baka Tonka divani: »I ni čudo da s se nji dvoj uzeli. Taka može sam takog durat«. Divani kako j bilo kasu »Kurtala ji bilo« na prelo išli: »Ta prvi s dolazili a posljednji odlazili. Ako j bilo kakog jila jel za pit oni nis išli kući dok se nudilo pa još tražili još. A divanili, ni s stajali. Koda s najveće škole završili. I na klupčice jel na čošku kase sidilo ni bilo drugojačije«. Kroz smi baka Marica divani da b i strina Evča tribala kazat štagod jer su se »Kurtala ji bilo« i u politiku dali: »Evča de kaži kako s se i u vašu politiku umišali. Natukli godina al brez nji ni jedno biranje ni prošlo. A kažu da je ni jedan autobus ni promašio«. Svi usmi a baka Marica nastavlja: »Čuli ste kaki s bili u škole al koda s izmislili vlast, državu i politiku«. Strina Evča će: »Nekate tako. Vala su i oni imali svoje pravo da zaokružu. A u autobus je mogo svako unić. Niko nikog ni tiro«. Baka Janja trisne šakom po astalu: »E tu sam ti čekala Evča. Eto ko se danaske bavi politikom. Ti i oni bili u iste politike pa još i u istom avtobusu. Kad vidim natom sokočalo od televizije kako to iđe smrači mi se. U sve povirovat, da kapne štagod i zaokružiti kako ti s kaže. Kurtala bilo take politike i taki što ju zaokruživu. Šta drugo kazat«. Objašnjava kako s ošli »Kurtala ji bilo« al se njeve politike ni lako oprostiti.

U NEKOLIKO SLIKA

Starine

Radosna je duša moja

- koncert uskrsnih pjesama -

SUBOTA

11.4.
2026.

19 SATI

CRKVA PRESVETOG TROJSTVA, SOMBOR

SUDJELUJU:

- MVA PRVI KOMIN SNJEŽANIN, ZAGREB
- MPS "FAŠI", NOVI PERKOVC
- ŽPS "ŠOKAČKE LADIES" KC "IGRIŠĆE", ŽUPANJA
- ŽPS "PRELJE" HKC "BUNJEVAČKO KOLO", SUBOTICA
- MPS "BODROŠKI BEĆARI", MONOŠTOR
- ŽPS "KRALJICE BODROGA" MONOŠTOR
- MPS "STROSSMAYER" KUD ŠOKADIJA, STRIZIVOJNA

Koncert
Subotičkog
tamburaškog orkestra

Veče klasike

gosti koncerta

Tamburaški orkestar
Glazbene škole Franje Kuhača
Osijek

i
Dečiji subotički tamburaški orkestar

Dirigenti

ALEKSANDAR GAŠPAROVIĆ
MARIJANA MARKI
DANIJELA SKENDEROVIĆ

A. Dvorak
J.S. Bach
J. Brahms
E. Cossetto
P.I. Tchaikovsky

cena karata 600 din

15. 04. 2026. 19:30 h
Velika večnica Gradske kuće

Upis u osnovnu školu

NASTAVA NA HRVATSKOM JEZIKU

1. 4. – 31. 5. 2026.

OŠ „MATKO VUKOVIĆ“
Subotica

OŠ „IVAN MILUTINOVIĆ“
Subotica i Mala Bosna

OŠ „VLADIMIR NAZOR“
Đurđin

OŠ „MATIJA GUBEC“
Tavankut

OŠ „22. OKTOBAR“
Monoštor

Liječnički pregled obavlja se prije ili tijekom upisa.

Odlaganje upisa:

Moguće je uz provjeru psihologa/pedagoga ili ako dijete ima zdravstvene smetnje.

Prijevremeni upis:

Djeca rođena od 1. 3. do 31. 8. 2020. godine
mogu se upisati nakon provjere spremnosti kod školskog psihologa.

Nije potrebno donositi dokumente jer ih škola pribavlja elektronski.

SLOŽITE KOCKICE

U ODGOJU VAŠE DJECE

OSIGURAJTE VAŠ DOM i sve ono što ga čini domom

**MILENIJUM
OSIGURANJE**

VREMENJE JE DA MISLIMO NA SUTRA

Osiguranje za vaš dom, stvari u njemu i članove domaćinstva

Vaš dom je više od prostora, u njemu je sve što vam najviše znači. Zato je važno da se prema njemu odnosite odgovorno i osigurate ga.

Osiguranje domaćinstva - Siguran kvadrat Milenijum osiguranja je polisa koja podrazumeva osiguranje stana ili kuće, stvari u njima, kao i članova domaćinstva od posledica nepredviđenih okolnosti, kao što su:

- požar
- izlivanje vode
- udar groma
- provalna krađa
- eksplozija
- razbojnička krađa
- oluja
- lom stakala
- grad
- odgovornost prema trećim licima

025/ 51 50 350 | 024/ 555-867 | 011/ 715 23 00

Milenijum osiguranje
 milenijum-osiguranje

@milenijumosiguranje
 @milenijumosiguranje

www.mos.rs

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCije:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

**Radio Marija Srbije
Radio Maria play**

ILI-ILI

AKCIJA

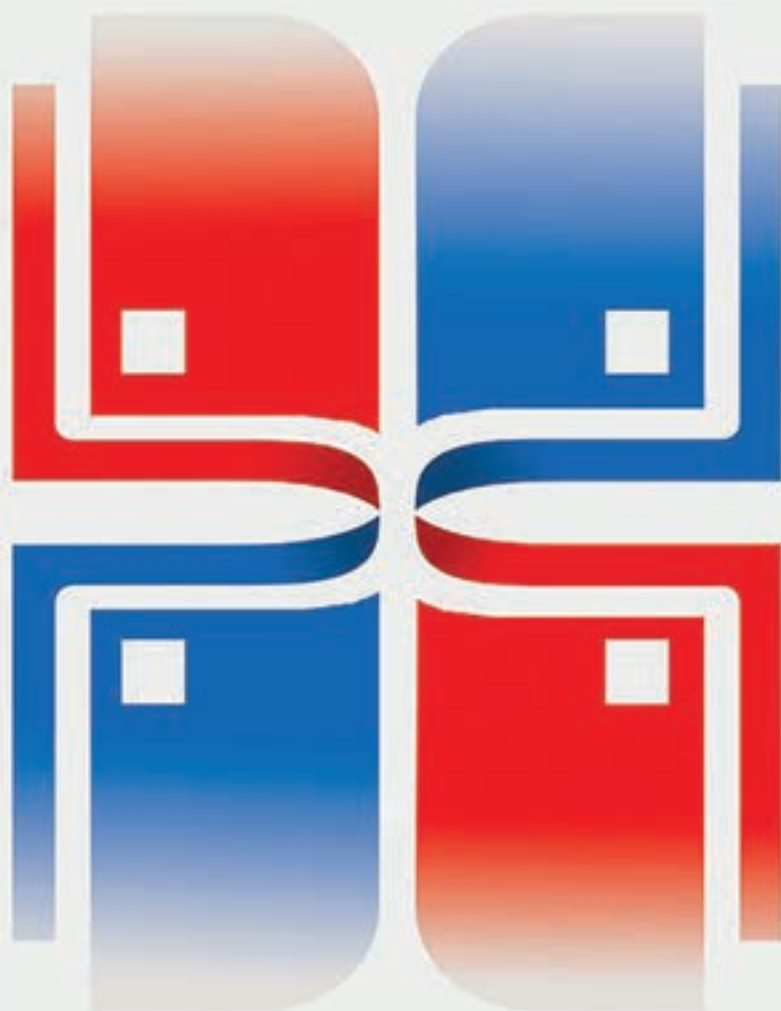
Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
 - 6 meseci po 1 dinar
 - 12 meseci sa 50% popusta

**Astra
Telekom**

011 44 22 009

Radni susret
hrvatskih
udruga kulture

Seminar
i sajam knjiga

HRVATSKA KNJIGA U SRBIJI

*od ideje
do konačnog proizvoda*

subota, 18. travnja 2026. u 9 sati
HKC »Bunjevačko kolo«
Preradovićeva 4, Subotica

Predavači:

Mirko Ćurić (Đakovo, Hrvatska)
Katarina Ćeliković (Subotica, Srbija)

ZAVOD ZA KULTURU
VOJVODANSKIH HRVATA